

Biblioteca
ASTRA, Sibiu

P.C.N.

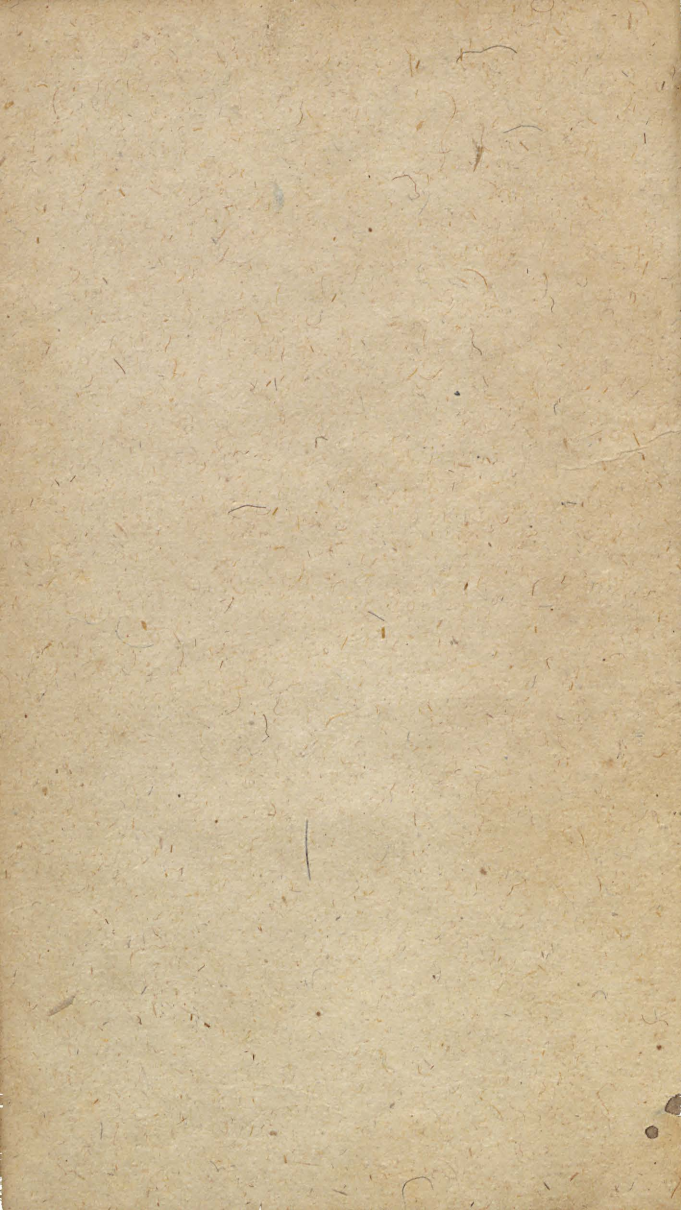
12

05

T1-905

697

©

OPUSCULUM

DE

VERA,

pro conventu Cibinensi.
ET

FALSA

FIDEI REGULA,

In quo ostenditur, nihil posse Fide Divina credi, nihil in re-

bus Fidei Controversis decidi, nisi ad Ec-

clesiæ sensum, & traditionem

recurrat; *A*

R. P. JOANNE
RAJCSANI,

è Societate JESU, SS. Theologiæ
Doctore, & in Alma Regia Academia Claudio-
politana in Transylvania, Inclytæ Facul-
tatis Philosophicæ DECANO

concinnatum.

CASSOVIÆ, Typis Academicis,
per Joan: Henricum Frauchenheim. 1723.

4451 202

Præfatio ad Lectorem.

IN presenti opusculo, duo intendo ostendere, Lector Benevole: Primo, doctrinam totam Acatholicorum in materia Fidei, quocunque nomine illi vocari velint, sive Reformati, sive Evangelisi, sive Unitarii &c. fundatam esse in arena, versarique in circulo, uti dicitur: vitioso, dum Ecclesie sensu, & traditione exclusis, fidei Normam, seu Regulam adequatam, ac Judicem Controversiarum fidei solam prætendunt scripturam sacram, ex qua sua Regula, nec de ipsa scriptura, nec de scriptura legitimo, ac genuino sensu, minus de suis dogmatibus, qua scriptura sensibus firmare nituntur, certi esse possunt. Secundo, doctrinam Catholicam suam habere firmitatem, esseque firmatam super petram, adversus quam porta inferi non prævalebit. Ut autem me, quantum licet, modo eorum loquendi accomodem; sicut illi scripturam solam, vocant Normam, & Judicem in rebus fidei Controversis, ita

& ego subinde hæc confundo, licet sciam, aliud esse
Judicem, (hinc specialiter ostendo Capite ultimo,
scripturam non posse esse Judicem) aliud Normam,
seu Regulam: Judex siquidem est, qui fert sententiam
inter litigantes; Norma verò, seu Regula est, juxta
quam à Judice sententia pronunciari debet. Ca-
tholicis, in rebus fidei Controversis Judex est Ecclesia;
Norma verò, seu Regula, secundum quam fert senten-
tiam Ecclesia, est Sacra Scriptura, & traditio. Ar-
gumento universali, eòq; fundamentali, uti omnes
Fidei Catholicæ articuli stabiliuntur, ita eodem o-
mnes A catholicorum errores (nullum ex professo im-
pugnando, nisi exempli causâ, in quantum opus est,
quoad effectum, qui intenditur) evertuntur; qui
modus adversus errores procedendi, & brevior est,
& utilior: nam quasi ad radicem posita securi, uno
ictu totam arborem prosternit, dum in universum
ostendit, fidem A catholicorum, juxta eorum doctri-
nam Regulâ carere, nisi credant id, quod maxime
impugnant, Ecclesiæ scilicet in decidendis Controver-
siis fidei infallibilitatem, sensum, & traditionem:
quæ, si admittant, iterum ad hanc Regulam revoca-
ta eorum dogmata omnia corruunt manifestè.

Opusculum Benevole Lector, pari, ac Tibi
offero, affectu accipe, ac Vale.

CAPUT I.

Præmittuntur quædam de Fide.

Idem esse ad salutem necessarium indubitatum est, dicit enim Salvator: *Qui non crediderit: condemnabitur.* Marc.

I.
Fides ad salutem necessaria.

16. ψ . 16. Apostolus: *Sine Fide, impossibile est placere DEO.* Hebr. 11. ψ . 6.

Ad credendum salutariter, necessaria est homini gratia DEI; nam: *Nemo potest venire ad me (per fidem) nisi Pater, qui misit me, traxerit eum,* Joan. 6. ψ . 44. *Nemo potest dicere Dominus Iesus (credendo in illum) nisi in Spiritu Sancto,* 1. Cor. 12. ψ . 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid (ad salutem pertinet) à nobis, quasi ex nobis, (id est nostris viribus) sed sufficientia nostra ex DEO est.* 2. Cor. 3. ψ . 5. *Gratià enim estis Salvati per fidem: & hoc non ex vobis; DEI enim donum est.* Eph. 2. ψ . 8.

2.
Ad credendum necessaria est gratia Dei.

Hanc autem gratiam ad credendum necessariam, DEUS nulli negat, juxta

3.
Gratia nulli negatur.

Isaïæ 5. v. 4. *Quid est, quod debui ultra
facere vineæ meæ, & non feci ei?* Matt. 23.
v. 37. *Quoties volui congregare filios tuos
&c. & noluisti?*

4. *Una fides.* Fides Salvifica unica est; nam: *U-
nus Dominus, una fides, unum baptisma,*
Eph. 4. v. 5. Si vel in unico Articulo
errat, fides salvifica non est; unde A-
postolus damnavit Philetum & Hyme-
næum, qui dicebant, resurrectionem
jam factam, licet de aliis Articulis be-
ne sentirent. 2. Tim. 2. v. 18. Idem
Apostolus dixit, doctrinam Dæmoni-
orum sequi, qui prohibent nubere, ab-
stinere à cibis, quos DEUS creavit. 1.
Tim. 4. v. 3. Joannes Apost. vocavit
Antichristos, qui Christum solvebant,
id est, qui duas in Christo ponebant
personas. 1. Joan. 4. v. 3. Apostoli,
& Seniores reprobârunt doctrinam eo-
rum, qui dicebant Legalium observan-
tiam esse Christianis necessariam. Act.
15. v. 5. Sicut ergo omnia Præcepta
Dei tenetur homo servare, ita omnes
revelationes credere; & sicut, qui, li-
cèt totam Legem fervet, *offendat autem
in uno, factus est omnium reus.* Jac. 2. v.
10. Ita qui vel unicam revelationem
Dei non crederet, fieret omnium con-
temptor; impiè siquidem sperneret
supremam Dei in loquendo Authori-
tatem,

tatem, qui in nullo falli, vel fallere potest, quidquid demum revelet; nam: *Non est DEus, quasi homo, ut mentiatur,* Nam. 23. v. 19.

Fides porro divina est Actus Intellectus, consistens in eo, quò quis assentiatur, & credat DEo loquenti, seu objectum revelanti: sicut fides humana, est credere homini, vel creaturæ loquenti. Unde motivum formale fidei Divinæ, est *loentio Divina*, dum credimus, ideo rem se sic habere, *quia DEus revelavit, quia DEus loquutus est, rem se esse.* Hinc ad hoc, ut aliquid fide Divina (cui non potest subesse falsum) credatur, requiritur, ut re ipsa objectum illud DEus revelaverit, & non sufficit, quòd falsò sibi persuadeat aliquis, à DEo esse revelatum.

Tenemur autem DEi loquutionibus, & revelationibus, ob Majestatis Divinæ in loquendo auctoritatem, quæ nec falli, nec fallere potest, credere in omnibus, sive illæ loquutiones, seu revelationes sint scriptæ, sive non, dummodo nobis constet, revera DEum fuisse loquutum, & revelasse. Sic enim fides divina erat in mundo ante Moysen, cum tamen Verbum DEi ante Moysen non fuerit in scripturam reductum, cum nulla fuerit Sacra Scri-

5.
Motivum fidei.

6.
Tenemur credere omnia à DEo revelata, etiã non scripta.

ptura. Sed & post ascensionem Christi Domini, non statim Evangelium fuit scriptum, & tamen credebatur. Aliunde Verbum DEi traditum commendat Apostolus. 2. Theff. 2. v. 14. 1. Cor. 11. v. 2. 1. Tim. 6. v. 20. de quo plura dicentur inferiùs, suò locò.

7.
Actus fi-
dei cer-
tus.

Actus verò fidei est certus. *Licet nos, aut Angelus de Cælo evangelizet vobis, præterquam quod avangelizavimus vobis, anathema sit.* Gal. 1. v. 8. *Habemus firmiorem propheticum sermonem,* 2. Petr. 1. v. 19. *Hoc autem pro certo habet omnis, qui Te colit.* Tob. 3. v. 21. *Scio enim cui credidi, & certus sum.* 2. Tim. 1. v. 12.

Certitudo autem illa, provenit ex motivo, propter quod homo assentitur, & credit objectum revelatum à DEO, quod motiyum (authoritas nimirum. DEi loquentis) cùm ad assensum moveat plus, sitq; magis certum, quàm omne motiyum naturale, vel etiam evidens evidentiâ naturali, actus fidei Divinæ est certior, quàm omnis naturalis, ab experientia, vel sensuum iudicio collectus: ut ut enim aliquid experientia naturali videatur esse certũ, reipsa tamen potest illi subesse falsum; DEi autem loquutio, qui nec falli, nec fallere potest, non potest esse, nisi vera, nec ei potest subesse falsum.

Unde

Unde credenda sunt etiam illa, quæ intellectus capere non potest, si sint revelata; ait enim Apostolus. *Videmus nunc per speculum in anigmate. I. Cor. 13. v. 12. Fides est argumentum non apparentium. Hebr. II. v. 1. Oculus non vidit, &c. nobis autem revelavit DEus. I. Cor. 2. v. 9.*

Ut deniq; aliquis actum fidei tam certum, & firmum ob divinam revelationem eliciat, debet esse certus, quod DEus loquutus sit, quòd DEus revelaverit rem, quam vult credere; si enim dubitet de revelatione, de loquutione divina, jam non cum certitudine, sed cum formidine credet. Unde autem sciri possit, quòd pro certo DEus rem revelaverit, & insuper, si revelatio sit obscura, quò sensu rem revelaverit, habebis regulam Capite sequenti, quã nisi quis in rebus credendis sequatur, quantumcunq; sibi persvadeat, se verè, & salutariter credere, se fidem Divinam habere, DEum rem hanc, hòc, & non aliò modo revelâsse, re ipsa fidem Divinam non habebit, eritq; similis Valachis Transylvanicis, qui firmissimè persvasum habent, quòd loquantur linguam Romanã, atq; de hoc glorientur, cùm tamen hanc non loquantur, sed prorsus barbaram.

8.
Creden-
da, qua
intelle-
ctus cape-
re non
potest.

9.
Debet
constare
de reve-
latione
Divina.

CAPUT II.

*Quæ Regula Fidei prætendatur ab
A catholicis ? quæ seruetur
à Catholicis ?*

10.
*Regula
prætensa
A catholicis
sola scri-
ptura sa-
cræ.*

Sicut omnes, qui à primis Seculis ab Ecclesia Catholica defecerunt, & ab ea damnati sunt, uti Nestoriani, Pelagiani, Ariani antiqui, aliique; ita & moderni, sive se vocent Reformatos, sive Evangelicos, sive Unitarios, prætendunt, & jactant, se pro unica, eaq; integra, ac perfecta fidei, seu Regula, seu Norma, ac Judice, qui Controversias fidei decidat, agnoscere solam Sacram scripturam; sive ut specioso Verbi DEI prætextu alios ad se pertraherent; sive ut eâ ratione antiquitatis sensum, Conciliorum Decreta, Ecclesiæ authoritatem, SS. Patrum Traditionem, si fieri posset, pessunderent.

11.
*Nec tota
scriptura,
nec e-
jus pars
potest dici
Regula u-
nica, &
sufficiens.*

At quæro hic obiter, inferius acturus pluribus. An tota Sacra Scriptura sit Regula sufficiens; vel pars una scripturæ præ alia? si tota, ergo nulla datur Regula sufficiens fidei, cum non extet tota Sacra scriptura; multi siquidem ejus Libri periverint, ut tria millia Parabolarum, & quinque millia

versu Salomonis, de quibus est mentio clara 3. Reg. 4. v. 32. Item Libri Nathan & Gad Prophetarum commemorati 1. Paralip. 29. v. 29. Item Libri Ahizæ, & visio Prophetæ Addo, de quibus 2. Paral. 9. 29. & alii plures. Si verò solùm aliqua pars scripturæ est adæquata Regula fidei, desidero scire, quæ sit illa? cur potius hæc pars, quàm alia? cùm una non minùs sit verbum DEi, quàm alia? Præterea, ubi id habeatur in Sacra scriptura, quòd non tota, sed pars tantùm, & quidem hæc præ alia sit adæquata fidei Regula? vel certè unde id sciant?

Catholici in hoc Puncto sentimus, 1mo. Quod Norma, seu Regula fidei, juxta quam maximè in rebus controversis fidei sententia ferri debet, juxta quam, quid credendum, vel non credendum sit, statui debet, sit non tantùm Sacra scriptura, seu Verbum DEi scriptum, sed etiam Traditio, seu Verbum DEi non scriptum.

12.
Regula
fidei apud
Catholico-
cos.

2do. Quòd fideles ab Ecclesia, quæ est infallibilis, & omni veritate à Spiritu Sancto instructa, ut suo loco dicitur N. 86. quid sit credendum, vel non credendum, quis sit hujus, vel illius scripturæ sensus, accipere debeant.

3tio. Quod Ecclesia dupliciter possit aliquid credendum proponere, rem Fidei controversam juxta Normam seu Regulam decidere; vel per Pontificem suum Pastorem, qui in rebus fidei decidendis errare non potest, ut suo loco dicitur, Num. 99. vel per Concilia à Pontifice approbata, quæ Ecclesiam repræsentant. Qua in re, quòd securè, & prudenter procedamus, patebit à simili.

Si nomine Regis terreni Mandata, & Decreta spargantur, & de iis dubitetur; an reipsa à Rege missa sint: vel si constet à Rege esse Missa; sed cùm sint obscura, quæ in diversum sensum accipi possint; si ex una parte sapientissima, & dilectissima Regis Sponsa, vel filia, quam nullum latet Regis secretum, per quam Rex suum Regnum administrat, asserat hoc Mandatum, vel Decretum esse Regium, vel hunc esse Regii Mandati sensum, sic verba Regis esse intelligenda: ex alia verò parte, aliquis ignotus, sub quocunq; colore, & usurpata sibi authoritate, præcisè asserens, sed non probans, se habere notitiam secretorum Regiorum, contrarium dicat, nonne prudens quisque priori potiùs parti adhærebit, & assensum præstabit?

De cœlestis Regis Decretis, loquenti-
onibus, revelationibus, ac earum sen-
su disceptatur, an revera hoc, illudve
DEus revelaverit, vel quo sensu reve-
laverit? ex una parte stat Sponsa &
Filia Christi Ecclesia Psal. 44. v. 11.
2. Cor. 11. v. 2. Eph. 5. v. 26. Apoc.
19. v. 7. 9.

Quam qui audit, Christum audit.
Luc. 10. v. 16. *Quam Spiritus Sanctus
docet omnia.* Joan. 14. v. 26. *De cujus
ore verba DEi non recedent in æternum.*
Isaiæ 59. v. 21. Ex alia parte stant
ignoti, asserentes se esse conscios secre-
torum Regis Cœlestis, se esse nuncios,
Apostolos Christi, se perfectam habere
notitiam revelationum divinarum, id
tamen præcisè asserunt, & non pro-
bant, neq; ullus doctrinam suam pro-
bat, uti Apostoli *sequentibus signis*, Marc.
16. v. 20. nec eis signa credentium à
Christo promissa, Marc. 16. v. 17. con-
veniunt. Fit disceptatio: quod Ec-
clesia, Christi sponsa asserit, hi negant;
quod illa negat, hi asserunt. An non
æquum est, & omni rationi consonum
credere, quod Ecclesia credendum pro-
ponit, cum Ecclesia sentire, ejus defi-
nitioni acquiescere, quid quid ex alia
parte ignoti illi in contrarium dicant?
v. 9. Dum Ecclesia dicit Verbum DEi
non

non scriptum, esse ejusdem authoritatis, ac scriptum. Verba illa Matth. 26. *✿. 26. Hoc est Corpus meum* significare realem præsentiam Corporis Christi in Eucharistia. Illa Joan. 10. *✿. 30. Ego & Pater unum sumus*, consubstantialitatem, &c.

13. *Scriptura* & *Traditio.* Firma ergo est Catholicæ Ecclesiæ sententia, Scripturam sacram, esse quidem primam, ac supremam Regulam Fidei divinæ; non tamen adeò per se sufficientem, quin variis casibus ad Fidei dogmata, sive pernoscenda, sive tuenda, illi adjungenda sit ipsius Ecclesiæ, jam ab initio ad ea tempora, continuata atq; deducta Traditio. Veritas hæc per decursum opusculi probabitur.

Pro Exordio, omissis aliis, Sancti Vincentii Lirinensis (vixit circa annum 440) sensum, in Libello, cui Titulus: *Commovitorium adversus profanas vocum novitates*; expressum appono. *Quicumq; velit*, ait ille, *emergentium hæresum fraudes deprehendere, laqueosq; vitare, & in fide sana sanus, atq; integer permanere, duplici modò munire Fidem, Domino adjuvante, deberet; primò scilicet Divina Legis authoritate, tum deinde Ecclesia Catholica Traditione.* Ita principio operis C. I. ex communi SS. Patrum sen-

sensu, & Doctorum Ecclesiæ Judicio. Subdítq; hunc morem semper viguisse in Ecclesia DEi, adducens exemplum Stephani Papæ C. 9. qui Agrippinum Episcopum Carthaginensem, baptizatos ab Hæreticis rebaptizantem erroris arguebat, opponens contrariam Traditionem, & Epistolâ misâ in Africam sancivit: *Nibil novandum, nisi quod traditum est.* Ait autem se istud exemplum ab Apostolica sede petere ideo, *ut omnes luce clarius videant, Beatorum Apostolorum beata successio, quanta vi semper, quantò studio, quanta contentione defenderit, semel suscepta Religionis integritatem.*

Hæ verò Traditiones semper in Ecclesia sunt servatæ ad moderna usque tempora, etiam à Stephani Papæ successoribus, *Intelligebant enim (verba sunt ejusdem Vincentii) Nihil aliud rationem pietatis admittere, nisi ut omnia, qua fide à Patribus suscepta forent, eadem fide filiis consignarentur, nòs q; religionem, non quâ vellemus, ducere, sed potiùs quâ illa duceret, sequi oportere: idq; esse proprium Christiana modestiæ & gravitatis, non sua posteris eradere, sed à Majoribus accepta servare.* Cùm verò adverteret obijci posse id, quod moderno etiam tempore obtruditur, objicit sibi Cap. 2.

Cùm

14.
Traditiones semper in Ecclesia servate.

*Cum perfectus sit Scripturarum Canon, sibi-
que ad omnia satis, superq; sufficiat, quid
opus est, ut ei Ecclesiastica intelligentia jun-
gatur authoritas? Ad id responderet,
gratiâ opus esse. Quia videlicet Sacram
scripturam, pro ipsa sua altitudine, non uno,
eodemq; sensu universi accipiunt; sed ejus-
dem eloquia aliter, atq; aliter, alius, atq; alius
interpretantur. Alii namq; illam No-
vatus, aliter Photinus, atq; Sabellius
(aliter Lutherus, Calvinus, Socinus)
exponunt. Atq; idcirco multum necesse est,
propter tantos, tam varii erroris anfractus,
ut Prophetica, & Apostolica interpretationis
linea, secundum Ecclesiastici, & Catholici
sensûs Normam dirigatur. Hæc ille. Jam
adversus errorem pressius proceden-
dum.*

CAPUT III.

*Qui Libri Scripturæ sint Sacri,
non potest sciri præcisè ex Scriptura
ipsa, sed ex sola Ecclesiæ Traditione
habetur.*

15.
*Ut creda-
tur Arti-
culus S.
Scriptu-
ra, debet*

ANtequam quemcunq; Fidei arti-
culum, tanquam à DEO in Scri-
ptura revelatum credamus, certò no-
bis constare debet, quòd liber ille, ex
quo Articuli veritas probatur, sit Sa-
cra

era Scriptura, quòd sit Liber Canonicus, quòd sit Verbum DEi; aliàs enim, cur potius ea credimus, quæ traduntur in Evangeliiis SS. Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis, & non ea, quæ traduntur in iis, quæ præferunt nomen S. Thomæ, vel Barnabæ, vel Andreæ &c. nisi quòd persuasi sumus priora Evangelia esse reipsa Canonica, esse verbum DEi; posteriora verò esse Apocrypha & supposititia; hoc autem nobis certò constare non potest præcisè ex ipsa scriptura, sed ex sola Ecclesiæ traditione in hoc rerum statu, ergo ad minùs quoad hoc falsus est A catholicorum Articulus, qui asserit Scripturam sacram esse Regulam unicam omnis veritatis.

constare, quòd Liber ille, ex quo articulus, sit sacra scriptura.

Quòd id nobis ex scriptura constare non possit, ostenditur; Ubi enim expressè habetur, quòd Libri illi omnes, quos pro Canonicis & Sacris habemus, sint reipsa Scriptura sacra, sint verbum DEi reipsa, cùm de plerisq; nulla scriptura, reflexè loquatur? nec verò sufficere possit, quòd Libri illi de quorum authoritate quæritur, sese testentur Divinos; aliàs enim omnes, qui pro Divinis venditantur pro talibus essent agnoscendi, cùm è diverso ex Ezechielis 13. v. 7. manifestum sit, non defuisse Prophetas falsos, qui di-

16.
Hoc constare ex scriptura non potest.

cerent: *Ait Dominus, cum ego non sum lo-*
quutus. Præterquam, quòd hoc modo
 etiam Alchoranus Mahometis, qui se
 dicit de Cælo missum, probaret se
 esse Verbum DEI.

17.
Licet u-
nus Liber
replexè lo
quatur
de alio.

Et quamvis subiade aliquis Liber
 Canonicus, alium reflexè commendet,
 uti Epistolas Sancti Pauli comendat S.
 Petrus, quod rarum est; tamen redit
 quæstio, an Epistola illa comendans,
 quæ habetur pro Epistola Sancti Petri,
 sit reipsa S. Petri, & non ejus nomine,
 ficta, & supposititia, an sit Canonica,
 an Verbum DEI? Vel si reipsa sit Epi-
 stola Sancti Petri, dubitari potest, an
 Epistolæ, quæ habentur pro Epistolis
 S. Pauli, sint reipsa S. Pauli à Sancto
 Petro commendatæ, & non aliæ fictæ,
 & suppositæ, vel per Typographos
 multum depravatæ?

18.
Constat
ex Tra-
ditione.

Constare igitur solùm potest ex Tra-
 ditione Ecclesiæ, agnoscentis, & defi-
 nientis, hos; & nõ illos esse Libros Ca-
 nonicos, esse Verbum DEI. Agnovit
 id vir DEI Spiritu, & Cœlesti doctrina
 plenus S. Augustinus, qui Lib. contra
 Epistolam fundamenti C. 5. ait: *Ego*
Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ
commoveret autoritas. Id est, Evangeli-
 um non agnoscerem pro Verbo DEI,
 nisi Ecclesiæ autoritas, & Traditio id
 invaderet. —

Si er-

Si ergo, uti ostensum est, sciri non potest, & credi, nisi ex Ecclesiæ authoritate, & Traditione, quòd hoc volumen, hic liber, qui dicitur Sacra scriptura, sit reipsa Sacra scriptura, sit verbum DEi; similiter non nisi ex Ecclesiæ Traditione, & authoritate sciri potest, & credi.

19.
Corollaria.

1mo. An hæ, vel illæ voces abrasæ, vel adjectæ, de quibus controvertitur, spectent ad Verbum DEi?

2do. Si authoritas Ecclesiæ, vel Traditio asserens, hoc volumen esse Verbum DEi admittatur tanquam infallibilis, etiam aliæ Traditiones Ecclesiæ admitti debent ut infallibiles.

3tio. Si ob Ecclesiæ Traditionem credi potest, & debet, hoc volumen esse Verbum DEi, ex eadem ratione credi potest, & debet, hos; & non illos Articulos, esse articulos fidei.

4to. Si ob Ecclesiæ authoritatem credi potest, hoc Verbum scriptum esse Verbum DEi, ex eadem ratione credi potest etiam Verbum non scriptum esse Verbum DEi.

Aliqui somniabant, satis colligi posse ex titulo authoris, quòd hic, vel illæ Liber sit Verbum DEi: quod si verum esset, Evangelia nomine SS. Thomæ, Barnabæ scripta, essent Verbum

20.
Inepti
modi ju-
dicandi
de Verbo
DEi.

DEi, essent Libri sacri, quia præferunt nomina Apostolorum.

Alii ex argumento scriptionis, stylo, antiquitate, idiotismis, efficacia in animis legentium : sed similia esse possunt in Libro non Sacro, non Canonico, & reipsa sunt in tertio, & quarto Esdræ, in oratione Manassis. &c.

Alii ex idiomate, quo scriptus est Liber ; sed etsi Prophetæ scripserint ferè Hebraicè, non tamen omnes : Job scripsit Arabicè, Daniel Chaldaicè. Præterea, si quis Prophetarum, scripsisset Librum de quocunque argumento, nec DEo inspirante, Hebraicè, num ideo esset sacer ? si vicissim scripsisset aliquem argumenti Sacri, DEo inspirante, Hungaricè, quid obstaret, cur non esset sacer ?

Alii ex citationibus, quæ sunt in Novo Testamento ; sed Apostolus citat Poëmata Poëtarum gentilium ; quis tamen dicet, hæc esse Verbum DEi ? Vicissim, Liber Josuæ, & Ruth, nullibi in Novo Testamento citantur, & tamen sunt Libri sacri, & Verbum DEi.

Alii denique dicunt, id colligi ex dictamine, quod cuique tribuit suus spiritus internus, persuasio interna Spiritûs Sancti, de quo spiritu privato, sit.

CAPUT IV.

In questione proposita ineptè recurritur ad spiritum privatum.

Aliqui difficultatem argumenti sentientes, cùm nec ex ipsa Scriptura sacra probari posse perspicerent, quinam Libri sint Verbum DEi; neque hac de causa ad Ecclesiæ authoritatem recurrere vellent, quòd hoc modo doctrinæ suæ molem corruituram adverterent manifestè, dixerunt, de ipsa Canonorum Librorum veritate, nec ex ipsis Libris Sacræ scripturæ, nec ex Ecclesiæ authoritatè constare, sed id per privatam Spiritûs Sancti testimonium, & persuasionem interiorem, uniuersique credentium compertum esse.

Contra est. Testificatio illa interna, non est Sacra scriptura, ergo ex Scriptura non potest constare, quòd ipsa sit Verbum DEi. Secundò: Est veritas ad salutem necessaria, quòd hi, vel illi Libri sint Verbum DEi, eaque veritas non continetur, nec exprimitur in Scriptura, ergo universè falsum est, quòd Verbum DEi contentum in Scripturis sacris, sit regula omnis veritatis. Sed directè contra hanc Spiritûs privati testimonium procedendum.

21.
*Spiritûs
privati
testificatio.*

22.
*Hæc testimonium
nō
est Sacra
scriptura*

23.
*Est contra Sapi-
 entia Di-
 vine pro-
 videnti-
 am, sic
 promul-
 gare re-
 velatio-
 nes.*

1110. Providentiæ DEi ordinatissi-
 mæ Ecclesiam suam gubernanti conve-
 niens non est, ut prima & generalis
 credendorum Regula, qualis est sacra
 Scriptura, eaque totam cõmunitatem
 obligans, per se, directè non promul-
 getur ipsi cõmunitati credentium, sed
 occulta inspiratione insinuetur singil-
 latim credentibus, ex quo quasi per
 accidens innotescat universis; con-
 trarium siquidem dicitur communis sen-
 sus, & ratio, secundum quam etiam
 Legislatores constituerunt in Lege
 cõmuni: *Leges sacratissima, qua constrin-
 gunt hominum vitas, intelligi ab omnibus
 debent.* Lib.9. Cod. de Legibus. Idque
 ex communi eorum sensu, & usu, per
 cõmunem, & publicam promulgatio-
 nem, cum sint publica, & cõmunis vi-
 vendi regula. Sic non singillatim cor-
 dibus fidelium impressus est à DEO De-
 calogus, sed publicè per Moysen in
 monte Sinai promulgatus. Exod. 19.
 & 20. Sic & Lex nova à Sancto Petro
 in die Pentecostes, promulgata est po-
 pulo, & deinde per Apostolos, eorũ-
 que successores inter credentes divul-
 gata, non autem singulorum animis per
 se à DEO insinuata. Act. 2.

2do. Verbi DEi, adeoque Divinæ
 veritatis custodia, non singulis homi-
 nibus

nibus à Christo, sed Ecclesiæ ejusque
 Rectoribus comissa est, quæ ideo dici-
 tur *Columna*, & *firmamentum veritatis*,
 1. Tim. 3. v. 15. ergo ab Ecclesia, & non
 à singulis (qui neutiquam sunt Colu-
 mna, firmamentum veritatis) accipi-
 endum est, quodnam sit Verbum DEI,
 sive qui Libri sint sacra Scriptura.

Verbis illis: *Columna & firmamen- 25.*
tum veritatis, ipso Calvino interprete, *Etiã Calv*
 Lib. 4. Inst. C. 1. §. 10. significat Paulus: *vino 33-*
Ne intercitat veritas DEI in mundo, Ec-
clesiam esse fidam ejus custodem, quia ejus
ministerio, & operâ voluit DEus puram Ver-
bi sui prædicationem conservari. Ex quibus
 verbis, etiam illud colligitur; ne
 intercideret veritas DEI in Mundo,
 opportuisse, ut usque ad Calvini & Lu-
 theri tempora superfuerit in mundo
 aliqua vera Ecclesia, in qua pura Ver-
 bi DEI prædicatio, & consequenter pu-
 rum, ac verum DEI verbum, sive ipsa
 Divinæ scripturæ veritas conservaretur,
 & traderetur ad posteros: quæ
 quidem alia esse non potuit, quàm Ec-
 clesia Romano-Catholica, præter quã
 nulla alia fuit (ut ipsi agnoscunt) vera
 DEI Ecclesia saltem visibilis. Nisi quis
 ridiculè dixerit: sacram Scripturam
 conservatam fuisse ab aliqua Ecclesia

invisibili, & quòd ab hac eam acceperit Lutherus, vel Calvinus.

26.

*Inutile
effugium.*

Dices: devenit quidem à Romana Ecclesia ad Reformatos Canonorum Librorum notitia; sed cùm inter verè Canonicos admissi fuerint non Canonici, oportuit discernere Canonicos à non Canonicis, quod jam non potuit haberi ex sensu, & authoritate Ecclesiæ, sed solùm per Testimonium, & pervasionem internam Spiritus Sancti. **R.** Ergò jam contra id, quod asserit Calvinus, intercidisset veritas DEI in mundo; neque enim in Ecclesia Catholica, apud quam fuerunt conservatæ sacræ Scripturæ, inventa fuisset pura prædicatio Verbi DEI; ibi enim non est pura prædicatio Verbi DEI; ubi pro legitimo Verbo DEI aliquod adulterinum usurpatur: quod fieri necesse fuisset, si Ecclesia Libros Canonicos à non Canonicis discernere non potuisset.

27.

*Qui sibi
spiritum
privatum
vendicāt,
aliter, ac
aliter ac-
cipiunt
scriptu-
ram.*

3tio. Domini ab Ecclesia Romano-Catholica alieni, non conveniunt inter se, quinam Libri sint Canonici, alios accipit Lutherus, alios Calvinus, alios Socinus &c. imò etiam ejusdem Authoris, & Scholæ discipuli; isti hos, illi illos accipiunt; qui tamen omnes sibi

sibi privatum illum spiritum æquali jure vendicant, nec una pars alteri contraria, evincit, quòd sibi potius spiritus ille competat, quàm alteri, quòd suus sit verus, & non partis contradicentis: ergo cum partium contradicentium spiritus utrinq; verus esse non possit, aliàs sibi ipsi futurus Contrarius, spiritus ille privatus non est idoneus ad discernendum, quinam libri Scripturæ sint Verbum DEi.

Dices, Scriptura dicit: *Unctio ejus docet vos de omnibus.* 1. Joan. 2. v. 27. *Ipsè enim spiritus testimoniũ reddit,* &c. Rom. 8. v. 16. Ergò spiritus privatus sufficit ad discernendum.

R. Hæc & similia declarabuntur infra uberiùs. Cæterùm has scripturas non magis sibi possunt applicare Lutherani, quam Calvinistæ, vel Unitarii, disceptantes inter se in hoc Puncto. Ergo ad rem non faciunt. Præterquam quòd involvatur circulus vitiosus, seu petitio principii, dum hoc modo respondententes, ex sacra Scriptura probant spiritum privatum, & ex spiritu privato scripturam, non aliunde, quàm ex spiritu privato sacram probatam.

CAPUT V.

Magis ostenditur Scripturam sacram per se precise sumptam, ad fidei Dogmata sancienda non esse sufficientem usquequaque.

28.

Sacra Scriptura: ob scura, sui interpretis non est.

Scriptura Sacra secundum se sumpta, etiam facta inter se collatione locorum, adhuc in multis locis, etiam in quibus de primariis Fidei Mysteriis, agitur, non ita clara est, ut sensus varios admittere non possit. præsertim apud ingenia morosa; ergo per se non est sufficiens ad exortas de ejus sensu controversias dirimendas. S. Petrus. Ep. 2. c. 3. ib. dicit de Epistolis Pauli, in illis contineri *quædam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant.* David. Psal. 118. *DEum rogat: Revela oculos meos: & considerabo mirabilia de de lege tua. Da mihi intellectum, & scrupulabor Legem tuam.* Eunucho legenti scripturam dicit Philippus: *putasne intelligis, quæ legis?* Act. 8. v. 30. Christus Dominus Discipulis aperiebat sensum scripturæ, ut intelligerent. Luc. 24. v. 27. & 46. Certè verba, quæ Christus loquutus est, non semper intellexerunt, vel ipsi Apostoli, ut dicitur Luc. 2. v. 50. Item 18. v. 34. *quandò diffi-*

difficiliùs intelligetur Verbum DEi scriptum, præsertim proniscuè ab omnibus? Id ipsum sentiunt viri Doctri- nâ, & sanctitate conspicui, Augustinus, Chrysostomus, Hieronymus, & alii, nõ dico universim quoad omnes textus, sed quoad plurimos. Augustinus ait Ep. III. *Obscura est scriptura, & remota à sensibus hominum.* Et Ep. II 9. modestissimè fatetur, in Sanctis scripturis, se plura nescire, quàm scire. S. Hieronymus verò in Sanctis scripturis versatissimus in Cap. 7. Eccl. ait: *Vir, qui eruditus fuerit in scriptura, quanto plura scire coeperit, tanto ei in his quotidie oritur major obscuritas.* Dum horum sanctorum virorum, & à DEo illuminatorum modestiam considero; ex alia verò parte eorum jaçantiam temerariam perpendo, qui dicunt Scripturam sacram esse per se facillimam, apertam sui interpretem, clariorem omnium Patrum Coméntariis, difficultatis in ea nihil esse, nihil posse afferri, quod ipsi facile non interpretentur, meritò illis applicandum judico, quod dictum est ad superbissimum Regem Tyri: *Ecae sapientior es tu Daniele: omne secretum non est absconditum à te?* Ezech. 28. v. 3.

Nec aptè ad hæc dicitur, quòd ea quæ in scriptura obscura sunt, & viris,

29.
Etiam in

saltem

*Mysteri-
is Fidei
obscura
est scri-
ptura.*

faltem doctis minùs pervia, sint tan-
tùm res minutiores, non pertinentes
ad præcipua Fidei Myſteria, aut dogma-
ta: nam in Epistolis Pauli præcipua
Fidei dogmata traduntur, ut in Epist.
ad Romanos de Prædeſtinatione, ju-
ſtificatione, Fide, operibus, & tamen
hæc ſunt obſcuritate plena. Item A-
rianis, & modernis Unitariis obſcuræ
viſæ ſunt illæ Scripturæ, quæ Myſterii
SS. Trinitatis veritatẽ adſtruunt: Ne-
ſtorianis, quæ Divinæ Incarnationis
ſubſtantiam: Judæis, quæ in Veteri Te-
ſtamento veri Meſſiæ adventum oſten-
dunt. Denique ſi ſcriptura clara eſt,
& facilis intellectu, cur Domini Aca-
tholici, ubi controverſia eſt de aliquo
ſenſu ſcripturæ, ſynodo congregatâ de
hoc decernunt?

30.
*Scriptu-
ra etiam
collatio-
ne locorũ
inter ſe
facta, ob-
ſcura eſt.*

Dices, ſcriptura per ſe clara eſt, in
quantum ſui interpres eſt; ſi enim eſt
quiſpiam locus obſcurus, per alium lo-
cum collatione facta evadit clarus.
R. Si id verũ eſt, cur Calviniſtæ, Luthe-
rani, Ariani, & inter Calviniſtas Re-
monſtrantes, & contra-Remonſtrantes
&c. inter ſe de ſcripturæ ſenſu diſce-
ptant, & non conveniunt? ſecundò da-
to plures invenire locos ſcripturæ per-
tinentes ad idem dogma (quod non
ſemper eſt) quorum collatio poteſt in-
inſti-

institui ad veritatem investigandam; tamen quia non est per se evidens, uter ex altero tanquam clariori sit explicandus; cum qui uni clarior apparet, alteri videatur obscurior, & qui prius erat clarissimus, collatione facta, subinde reddatur obscurus; hinc etiam universaliter verum non est, quod quoad controversias ex scriptura dirimendas, sufficiat ista variorum locorum collatio.

Sic verba Christi Domini: *Hoc est Corpus meum*, Matth. 26. v. 26. quæ Catholicis & Lutheranis sunt clarissima, Zwinglianis, Arianis novis, Calvinistis, ex collatione cum aliis locis scripturæ apparent obscurissima, qui putant, verba illa, *spiritus est, qui vivificat: Caro non prodest quidquam. Verba quæ ego loquatus sum vobis, spiritus & vita sunt.* Joan. 6. v. 64. (quæ plures sensus patiuntur, priori veritati non repugnantes) clariora esse ad veram & realem Corporis Christi in Sacramento præsentiam negandam, ergo nec collatione locorum facta, scriptura se sola sumpta est sufficiens ad dirimendas Fidei controversias, neque satis ad hoc negotium clara.

Forſitan & hîc, aliquis recurret ad
 inspirationes, ad spiritum privatam, 31.
Spiritus
 & di-

*privatus
non expli-
cat, nec
clarans
facit scri-
pturam.*

& dicet, quòd per hunc evadat scriptu-
ra clara, quisnam locus debeat expli-
cari per alium tanquã clariorem? sed
præterquam quòd applicari possint ea,
quæ dicta sunt, N. 21. & seqq. Contra
est etiam illud, quod si ad spiritũ hunc
privatum recurratur, jam non scriptu-
ra se explicabit; sed illam explicabit
spiritus privatus. Et spiritus hic pri-
vatus à Calvinistis, Lutheranis, Unitariis &c. æquali jure prætensus, & di-
versis diversa, ac contraria spirans,
quomodo illis concedi possit: prudens
judicet; quomodo inquam illis Con-
cedi possit tanquam verus, & Divinus,
cũ spiritum hunc nullus eorum pro-
bet ullis signis, & virtutibus, veluti ta-
citè loquentis DEi voce publica, prout
Apostolis suis Christus Dominus pro-
misit. Marc. 16. v. 17. & 20.

CAPUT VI.

*Ineptum, & absurdum est in sacra
Doctrina Controversiis, non ad publicum
Ecclesiæ sensum; sed ad privatum cujus-
que fidelis persuasionem recurrere.*

32.
*Ecclesia
firmamē-
tum veri-
tatis.*

ECclesia non solũm hoc sensu jux-
ta Apostolum, 1. Tim. 3. v. 15.
dicitur & est columna & Firmamentum
veritatis, quòd sit fidelis custos sacro-

RUM

rum librorum, sed etiam, quòd sit legitima, & publica Verbi DEi interpres, veritatum, quas nobis DEus revelavit; aliàs enim quomodo erit firmamentum veritatis, si circa veritates à DEo revelatas falli aut fallere potest? Sicut in sententia Adversariorum, spiritus privatus non esset columna veritatis, si scripturas quidem veras à falsis discernere posset, non autem scripturæ sensum verum à falso dignoscere.

Certè cùm Scripturâ sacrâ bene vel malè quis uti possit, (omnis hæresis pro se allegat scripturas) Christus Dominus non satis providisset Ecclesiæ, si illi solùm comisset custodiam librorum Verbi Divini, seu sacræ Scripturæ, & non simul tradidisset spiritum veritatis, quò (veluti clavi) sacræ Scripturæ sensum aperiret: sicuti Paterfamilias non satis provideret familiæ suæ, si peregrè proficiscens, thesaurũ cistæ inclusum uxori relinqueret, non tradita clavi, quâ ex eo, quæ opus essent pro familia excipere possit. Huc facit locus Irenæi, lib. 3. c. 4. *Veritatem facile est ab Ecclesia sumere; cùm Apostoli quasi in depositarium dives plenissimè ei contulerent omnia, quæ sunt veritatis.*

38.
*Ecclesia
debet sci-
re sen-
sum scri-
pturæ.*

EX

34.
*Convenit
 potius Ec-
 clesie, quã
 spiritui
 privato
 credere.*

Ex Scriptura sacra cum constet, Ec-
 clesie esse promissum Spiritum San-
 ctum, qui eam doceat omnem verita-
 tem, prudens quisque concludet, quid
 magis rationabile sit, an certior sit au-
 thoritas privati hominis, qui spiritum
 privatum se habere prætendit de diju-
 dicandis Fidei controversiis, vel scri-
 pturæ sensu; an verò authoritas Con-
 cilio legitimi ex fidelium cœtu coacti,
 & ex communi sensu de re controver-
 sa judicium ferentis? Si enim singulis
 congregatorum assistit spiritus DEi,
 iisq; inspirat, quid de hoc, vel illo Fi-
 dei articulo sit sentiendum, in quo sen-
 su hic vel ille scripturæ Textus sit acci-
 piendus; iisdem jam congregatis in
 nomine Christi circa illos fidei articu-
 los, & Scripturæ sacre sensum, cur non
 æquè, aut certè magis assistet? Ex eo
 certè quòd plures congregentur in no-
 mine Christi, spiritu illò assistente non
 privantur, cum Christus Dominus pro-
 mittat se adstiturum specialiter pluri-
 bus in nomine suo congregatis. *Ubi
 sunt duo vel tres congregati in nomine meo,
 ibi sum in medio eorum.* Matt. 18. & 20.
 Ergò magis aderit, ubi plures fuerint
 in nomine eius congregati.

35.
*Qualiter
 Apostoli*

Apostoli dederunt perspicuū exem-
 plum, qualiter decidendum sit de re-
 bus

bus fidei controversis. Erat orta Antiochiæ controversia de Legalium observatione, hanc Apostoli, licet Spiritu Sancto præditi; non tamen ex privato sensu deciderunt, sed Conventu Jerosolymis facto, cum senioribus, & multa conquisitione rem definiverunt, id quod contestati sunt dicendo: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis.* Actor. 15. v. 28. Quô scilicet legitimi Concilii formam, necessitatem, & utilitatem demonstrarent.

definiverint Controversias.

Ad hunc modum, Arianâ hæresi ortâ, cum de verborum illorum sensu: *Ego & Pater unum sumus,* Joan. 10. v. 30. Quæstio mota esset, autoritate legitima coactum est Concilium Nicænum primum, & in eo condemnatus Arius. Sic contra Nestorium coactum est Concilium Ephesinum, & de Verbi divini Incarnatione veritates explicatæ. Taliter (omissis aliis) contra Berengarium qui realem Christi præsentiam in Eucharistia negabat, variis Synodis coactis, ipse sæpius damnatus est, & verborum Christi legitimus sensus comprobatus. Sed nonne & ipsi A catholici, non servatâ doctrinæ suæ consequentiâ, synodos cogunt, ad controversias Fidei inter se ortas definiendas? Certè præter Calvinianos, &

Lutheranos has fieri volunt etiam Unitarii, præscribunt enim in sua Agenda cap. 7. Ut si controversia circa sensum scripturæ oriatur, ad synodum universalem recurratur.

36.
Ecclesia,
non priva-
ti sunt fir-
mamen-
tum ve-
ritatis.

Et certè fatuum est recurrere circa controversias Fidei, vel sensum Scripturarum, ad privatum spiritum, neglectâ Ecclesiâ, vel ex hoc Capite, quòd ex Scriptura constat, Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis. 1. Tim. 3. v. 15. quòd non esset legitima Verbi DEI interpres; privatis autem non promittitur, quòd sint columna & firmamentum veritatis. Plura de hoc inferiùs.

CAPUT VII.

*Aliæ rationes contra spiritum
privatum.*

37.
Spiritus
privatus
errorum
velamen.

CONTRA Spiritum hunc privatum, pluribus agendum argumentis, ad hunc enim refugium habent omnes errorum Magistri, dum errores suos defendunt, & velant.

Catholici pro indubitato habentes, Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis. 1. Tim. 3. v. 15. hanc in rebus fidei, & Scripturarum sensu esse Magistram à Spiritu Sancto edoctam, & au-

& audiendam. Joan. 14. v. 26. Luc. 10. v. 16. Quid illa in suis Conciliis definiverit, quid antiqui SS. Patres in Cœtibus suis congregati, & ab Ecclesia approbati, sentiant, & qualiter ad nos ab Apostolorum temporibus credendorum, & sacrarum scripturarum sensus pervenerit, unicè attendunt.

A Romana fide verò alieni, scientes sua Dogmata Ecclesiæ Romanæ contraria jam ante secula in diversis Conciliis Universalis Ecclesiæ damnata esse. Ecclesiæ definitionem rejiciunt, dicuntq; Ecclesiæ, & Conciliorum definitionem non sufficere, sed hanc examinari posse, ac debere. Si quæras, quali examine? Primò respondent: an sint Conformia sacræ Scripturæ. Si urges, quænam sit Regula, unde appareant esse conformia, vel difformia sacræ Scripturæ? Respondent; Ipsã esse Scripturam. Dum instas iterũ, ex Scriptura, nec posse constare, quòd libri, quos pro sacra Scriptura habemus; sint re ipsa sacra scriptura: nec posse sciri præcisè ex Scriptura, quis locus Scripturæ tanquã obscurus, per alium tanquam clarũ, sit explicandus, quis censendus sit clarus, quis obscurus: ne ad Concilii, Patrum, Ecclesiæ definitionẽ (actum enim esset de omni eorum Do-

trina) recurrant, ajunt: Privatum quemque fidelem à Spiritu Sancto edoceri, cuilibet Spiritum Sanctum assistere, ut videat, sciat, & judicet, qualiter Scriptura, & quò sensu sit intelligenda: à quolibet privato posse judicari, an Sancti Patres, an Concilia, an Ecclesia in suis Conclusionibus, & definitionibus conformiter ad sacram Scripturam fenserint, & definiverint, Spiritumque Sanctum, quem negant Ecclesiæ universali, attribuunt privatis, in dijudicandis & pernoscendis Fidei mysteriis, & sensibus sacrarum Scripturarum. Sed

38.
Oves Christi possent non audire vocem ejus.

Quanta hinc oriri deberet confusio ordinis à Christo in Ecclesia constituti! Primò enim sequeretur, quòd Oves Christi vocem Pastoris à Christo constituti, contemnere, & de ea judicare possint, consequenter ipsam vocem Christi, cum vox Pastorum sit vox Christi, juxta Luc. 10. v. 16. *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Item sequeretur, quòd non per hoc dignoscantur Oves Christi legitime, quòd Pastorum ab ipso constitutorum vocem audiant. Contra Joan. 10. v. 3.

Secundò, si privati fideles habent Spiritum discernendi sensum Scripturarum, vel judicandi de articulis Fidei, debet concedi Spiritus hic etiam illis, & qui-

& quidem potiori jure, quibus à Christo comissa est docendi potestas, cum & hi fideles sint, & Oves Christi: Quòd si hi spiritum hunc habeant, absurdum est, ut Pastores audiant vocem gregis, ut Doctores subscribant sententiæ Auditorum, cum clarum sit à Magistris debere doceri discipulos, à Pastore regi gregem, non è contra. Quòd si Pastores hunc spiritum habent, habebit & Ecclesia ex Pastoribus collecta, quæ est *columna & firmamentum veritatis.*
 1. Tim. 3. v. 15.

39.
Si competit spiritus veritatis discipulis, magis competit Magistris.

Tertiò, Spiritus ille privatus, vel competit omnibus, vel non? si omnibus, cur non omnes A catholicis eodem spiritu ducti, qui sibi contrarius non est, non idem sentiunt, non idem docent, sed Concilia cogunt, ad Magistratus seculares se provocant? si verò non omnes privati habent eundem spiritum DEi, ad sensum Scripturarum discernendum, & articulos fidei, quanta hìc oritur perplexitas, & confusio; si quidem semper dubitari prudenter potest, & debet, quinam sint illo spiritu præditi? penes quosnam inveniatur Scripturæ vera interpretatio, & articulorum fidei discretio? nisi fors recurrere placebit iterum ad alium spiritum, qui doceat, penes quos fidelium

40.
Nec omnes discipuli possunt habere hunc spiritum, neq; unus præ alio.

fit spiritus interpretandi sensum Scripturarum; sed cum de hoc eadem redibit quaestio, & hunc sibi quilibet æquali jure vendicabit, manebit eadem difficultas, & perplexitas.

41.

*Spiritus
privatus
prædesti-
natorum.*

Quartò; dicet quis forsitan, spiritum illum privatum, tantum esse penes electos, & prædestinatos, qui mansuri sunt constantes in fide, nec ab ea unquam deficient. R. dato: ergo hoc ipso spiritus ille non est sufficiens ad discernendum sensum Scripturarum, & articulos fidei, cum id nos lateat, quisnam sit electus, & prædestinatus, quisnam constans ad finem in fide mansurus; siquidem, *nescit homo utrum amore, an odio dignus sit.* Eccl. 9. v. 1. Cum Apostolus Christi, & discipuli à fide defecerint. Nemo igitur proprio, vel alterius particularis privato spiritui adhærere poterit, & id tanquam dogma fidei tenere, quod ille definiverit; ergo alia norma & Regula interpretandi Scripturas, discernendi Articulos fidei quaeri debet.

Confirmo id exemplo vestrò. In Hollandia inter Gomaristas & Arminianos dum gravis orta fuisset Controversia super divina Prædestinatione, & aliis decretis ad eam Sopiendam indicta fuit Dordraci Synodus, in qua
con-

congregati ex Anglia, Gallia, Germania &c. Summi Reformatorum Pastores, & Magistri, Arminium cum suis damnarunt, & anathemate confoderunt. Quæro, cur? Nonne Arminius unus è Reformatis erat, Ecclesiæ Romanæ inimicissimus? nonne is interiore Spiritûs Sancti persuasione perinde ac alii se præditum existimabat? Respondebitis: illum fuisse miserè delusum, & quidquid credere videretur, neq; fidem veram, neq; legitimum Spiritûs Sancti Testimonium, aut persuasionem interiorem de dogmatis controversis habuisse. Sed cur obsecro? Respondebitis: quia doctrina ejus legitimo sensui verborum Scripturæ manifestè repugnans inventa est. Audio: verùm, credebam juxta professionem vestram, quis legitimus sit sensus Scripturæ in re controversa, à vobis discerni ex interiore Spiritûs Sancti persuasione; & jam video vos vice versa, ex legitimo Scripturæ sensu colligere, & discernere quisnam sit legitimus interior spiritus, aut quisnam legitimo interiore spiritu præditus sit.

Quod reliqua est dicere, ac probare, habere vos, aut quemlibet vestrum, verum, ac genuinum interiorem spiritum, ex eo, quòd iste spiritus sit conformis

42.
Circulus
vitiosus
spirituum
privatum
sibi attri-
buentium.

vero, ac genuino sensui, Scripturæ; & rursus hunc esse verū ac genuinū Scripturæ sensū, ex eo, quòd sit conformis vero interno spiritui sic svadenti, & dictanti. In quo manifesta est petitio principii, perinde, ac si præcisè probares, Joānem esse revera Filiū Petri, quia Petrus revera est Pater Joānis; & rursū Petrum esse Patrem Joānis, ex eo, quòd Joānes sit Filius Petri, quod non est ratiocinari, sed nugari, & inepto Circulo, id ipsum, quod probandum erat, ad sui probationem assumere.

42.
Catholicis
objici sa-
litus Cir-
culus sol-
vitur.

Dices, etiam vos Romani talem Circulum committitis; probatis enim etiam Ecclesiæ Authoritatem, quia id Scriptura sacra dicit, quæ illam vocat Columnam & Firmamentum veritatis, I. Tim. 3. & 15. Et rursus probatis, hos libros esse sacram Scripturam, quia Ecclesia infallibilis dicit esse sacram Scripturam, sive ex Ecclesiæ authoritate: perinde, ac si quis crederet Paulum non esse mendacem, quia id Petrus de eo dicit, & vicissim, Petrum non esse mendacem, quia id Paulus de eo dicit. R. Si quis crederet Petrum, & Paulum non esse mendacem, præcisè ob assertionē illam mutuam, quâ unus de alio diceret, quòd mendaces non sint, esset omnino circulus vitiosus; si verò mihi

veri-

veracitas alterutrius aliunde etiã con-
 flet, possum Petro (cujus veracitas mi-
 hi aliunde etiam, quàm ex assertione
 Pauli nota est) prudenter credere di-
 centi, Paulum non esse mendacem. Si-
 militer, si ex autoritate Ecclesiæ no-
 bis præcisè per Scripturam notâ pro-
 baremus, hanc esse divinam Scriptu-
 ram, & vicissim autoritatem Ecclesiæ
 præcisè ex Scriptura, non aliunde,
 quâ ex autoritate Ecclesiæ notâ pro-
 baremus, circulũ vitiosum comittere-
 mus; nos autem sic non procedimus.

Quis igitur noster procedendi mo-
 dus! si quis de autoritate Ecclesiæ
 bene sentiens, dubitet, an liber aliquis,
 v. g. Apocalypsis, sit Canonicus, vel si
 quis dubitet de alicujus sensu Scriptu-
 ræ, ad eum convincendũ recurrimus ad
 autoritatem Ecclesiæ, ostendimusq;
 librum illum ab Ecclesia haberi pro
 Canonico, vel Scripturam illam ab Ec-
 clesia in alio sensu accipi, quàm ille in-
 telligat, & Controversiam finimus.
 Quod si quis è contra librorum Cano-
 nicorum autoritatem perspectam ha-
 bens, agnoscere non velit Ecclesiæ in
 rebus Fidei definiendis autoritatem,
 adversus hunc utimur, tum ipsâ Scri-
 pturâ, de qua ille bene sentit, hanc ha-
 bendam esse pro columna veritatis, su-
 pra

pra Petram à Christo Domino immobiliter fundata, 1. Tim. 3. v. 15. Matt. 16. v. 18. Tum etiam ex alio Capite quam ex sacra Scriptura ostendimus authoritatem Ecclesiæ; scilicet ex ejus notis & signis. v. g. Ex tot miraculis in Ecclesia factis ad ejus confirmationem. Ex Doctrina ejus, quæ nihil inhonestum, imò omnia continet honestissima. Ex successione Pontificum à S. Petro usque ad tempora nostra. Ex tot millibus consilia Evangelica sequentiũ, atq; ob amorẽ Christi omnia sibi chara, divitias, honores, voluptates ac delicias, etiã jure naturæ licitas relinquuntium. Ex consensu doctrinæ, quam Ecclesia tempore Apostolorum habuit cum moderna. Ex inexplicabili fortitudine plurimorum Martyrũ pro Ecclesia sanguinem fundentium. Ex propagatione Fidei inter Gentiles, ad quam, & non ad aliam Regiones & Provinciæ ex gentilismo conversæ sunt. Ex tot sanctis miraculorum copiâ claris, qui in ea vixerunt. Ex eò, quòd doctrina ejus, sanguini & carni contraria toto orbe terrarũ disseminata sit, acceptatãq; & aliis plurimis brevitatis gratiã hìc omissis, quæ prudentem ita debent movere ad assentiendum, hanc, & non aliam esse in orbe Eccle-

Ecclesiam veram, & salvificam, ut cum Richardo à S. Victore dicere possit lib. I. de Trinitate: *Domino, si error est, quod credimus, à te decepti sumus.* Vos verò boni viri legitimum esse hunc, vel illum Scripturæ sensum, probatis per illam ignotam, & controversam præcisè illustrationem, seu spiritum privatum; & illustrationem vicissim esse legitimam, per legitimum Scripturæ sensum, atq; controversum, & nullam partem ex alio fonte & capite esse legitimam ostenditis.

Similem Circulum vitiosum comittunt A~~ca~~tholici dum contra eos sic argumentamur: Christus Dominus, qui ut Deus, erat summa veritas, ut homo, plenus gratiæ & veritatis, suæ prædicationi & assertioni credi noluit, nisi suam à Patre missionem signis manifestis, & prodigiosis operibus comprobaret; dicit siquidem Joan. 5. v. 31. *Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum non est verum.* id est, non est legitimum præcisè ex hoc, quod testimonium de me perhibeam; ideo addit paulò post: *Opera enim, qua dedit Pater, ut perficiam ea; ipsa opera, qua ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me.* v. 36. Rursum Matt. IX. v. 4. Luc. 7. v. 22. Legatis Joannis inter-

44.
Alter Circulus vitiosus A~~ca~~tholicorum.

interrogantibus, utrum ipse esset ille
 Messias, quem expectarent Judæi? Sa-
 tius censuit mirabilibus operibus in-
 eorum præsentia exhibitis, quam sim-
 plicis vocis assertione responsum dare;
 id solum subjiciens: *Euntes renunciate*
Joanni, quæ audistis, & vidistis; cæci vi-
dent, claudi ambulant &c. Matt. II. v. 4.
 Luc. 7. v. 22. Cùm inquam sic argu-
 mentamur. Christus Dominus nolu-
 it credi suam doctrinam esse divinam,
 se esse à Patre missum, nisi probaret
 prodigiis; cur vos à fide Romana alic-
 ni, vultis credi vestram doctrinam esse
 divinam, è cælo missam, à Spiritu San-
 cto dictatam, vos esse à DEO missos ad
 Reformandam Ecclesiam, vos habere
 Spiritum Sanctum ad discernendum
 Scripturarum sensum; cùm id nullis
 signis, sed sola nuda assertione probe-
 tis? Respondebitis, testes tabulas ve-
 stræ missionis à DEO, & vestræ Doctri-
 næ signa, esse ipsas divinas Scripturas,
 quibus vestra Doctrina est consentiens.
 Sed boni viri, hoc ipsum quæritur in-
 ter nos, & vos: Num Doctrina vestra,
 vestra Scripturæ sacræ interpretatio sit
 legitima, & divino verbo conformis?
 negamus nos: vos asseritis, & proba-
 tis ex eo, quòd doctrina hæc à DEO sit
 profecta, & speciali Spiritûs Sancti in-
 spira-

spiratione accepta; sed cū nos hoc negamus, nec vos ullā probatione, aut signō probetis, illud additis, quòd doctrina hæc, & expositio sacrae Scripturæ, sit ipsi Verbo DEi manifestè consentanea, & hoc esse signum veræ Doctrinæ, & veræ missionis à DEo: per quod patet, quòd recurratis ad controversiæ principium: quærebamus enim, an Doctrina vestra, & expositio sacrae Scripturæ à vobis facta sit consentanea Verbo DEi, & id quod est in quæstione, ac à nobis negatur, vos affertis pro ultimo fundamento vestrae probationis.

CAPUT VIII.

Impugnatur ulterius spiritus privatus, ab Acatholicis prætextus.

Quæro à vobis Domini Acatholici, an in Ecclesia primitiva, privati, sed præcipuè Sancti illi Patres antiqui, spiritum privatum ad discernenda fidei dogmata, & verum sensum sacrae Scripturæ dignoscendum habuerint, nec ne? v. g. S. Justinus, Irenæus, Athanasius, Basilius, Nazianzenus, Chrysostomus, Ambrosius, Augustinus, Hieronymus &c. hi inquam viri Sancti, miraculis clari, qui Ecclesiam DEi illuminârunt, contra hæreses

45.
AnSS. Patres habuerint spiritum Privatum?

suorum temporum defenderunt, confirmârunt, an hunc spiritum, quô vos præditos jactatis, habuerint, an illo caruerint? si illum habuerunt, ergo vera sunt, quæ illi contraria dogmatibus vestris cum Ecclesia definiverunt; puta, de Altaris Sacrificio, Invocatione sanctorum, oratione pro mortuis &c. Nec sunt Articuli illi Verbo DEI Contrarii, si in illis statuendis Patres interiore Spiritu DEI fuerunt ducti; ergo vos erratis dum contrarios articulos statuitis, nec Spiritu DEI ducimini, qui sibi contrarius non est. Aut quomodo à nobis postulatis, ut vobis potiùs credamus, quàm Sanctis Patribus, eò, quòd, ut ait, agamini DEI Spiritu, cum vos non creditis SS. Patribus quos admittitis eundem vobiscum Spiritum DEI habuisse.

Dicetis ergo, hoc spiritu privato caruisse SS. Patres, & alios privatos in Ecclesia usque ad vestra tempora, illos SS. Patres caruisse, qui à vitæ Innocentia, à sanctitate, sapientia, miraculis toto mundo conspicui, & celebres erant, qui Regna & Provincias, ex Gentilismo ad Christum adduxerunt; qui pro amore Christi omnia perpeffi sunt: Caruisse Ecclesiam primitivam talibus viris, hoc spiritu præditis; quæ vel maxime

ximè fundendo pro Christo Sangvinè,
 & vitam ponendo, sua capiebat incre-
 menta; sed vobis datum esse illum spi-
 ritum, qui prædicationem vestram nul-
 lis signis, & miraculis confirmatis, qui
 doctrinam carni & sanguini accommo-
 dam prædicatis. Responſionem hanc
 refellere indignum judico; illud repe-
 to, quod supra attuli ad impiiffimum
 Regem Tyri: *Ecce tu ſapientior es Danie-
 le: omne ſecretum non eſt abſconditum à te.*
 Ezech. 28. v. 3. Quasi verò Christus
 Eccleſiæ ſponſus, ſuam ſponſam, per
 tot ſecula deſpexerit, quæ potiùs ſub
 ſua primordia illo principali ſpiritu
 confirmari debuerat; quaſi verò non
 ſtatim ab initio eam omnem veritatem
 docuerit; nunc verò Evangelica con-
 ſilia impugnantibus, & contemnentibus
 fideſragorum religioſorum, & ſa-
 cerdotum à Religione Apoſtatarum di-
 ſcipulis, & ſequacibus, hunc ſpiritu
 divinum reſervaverit, iſque indiderit.

Demus demùm, & diſſimulemus eſſe
 talem ſpiritu apud privatos, cùm tres
 ſint in hac Provincia, præter Roma-
 nam Religionem Catholicam receptæ
 Confeſſiones: Reformata quæ Inſti-
 tuta ſequitur Calvinii, Lutherana, quæ
 vult dici Evangelica, & Unitaria, quæ
 Filium, & ſpiritu Sanctum Patri coæ-
 qua-

46.

*Omnes A-
 catholici,
 eodem ju-
 re ſibi at-
 tribuunt
 hunc ſpi-
 ritum,
 nullus
 probat.*

qualem, consubstantialem, & coæternum negat; cùm omnes harum religionum privati æquali jure sibi spiritum hunc possint prætere & attribuerè, quæro ex D. Reformato, num Evangelicus, & Unitarius eodem secum Spiritu DEi gaudeant, in dijudicandis rebus Fidei, vel non? si ita; Ergo Reformatus hoc spiritu caret, cum Reformatorum spiritus sit contrarius spiritui Unitariorum, & Evangelicorum; sicut Articuli fidei eorum sunt contrarii, spiritus autem DEi sibi Contrarius non est. Si autem Reformatus dicat Evangelicum, & Unitarium hoc spiritu carere; protestabuntur hi, se esse hoc spiritu præditos; dicent, se eum in animo experiri, suum spiritum esse sensui Scripturæ conformem, se esse illos de quibus I. Joan. 2. v. 20. dicitur: *Vos unctiõnem habetis à Sancto, & nostis omnia. Et infra: Non necesse habetis, ut aliquis doceat vos: sed sicut unctio ejus docet vos de omnibus.* Quid hic dicet Reformatus? forte illud ad probandum assumet, quòd Reformatorum spiritus reipsa sit conformis Verbo DEi; non verò Unitariorum, vel Lutheranorum, illos solùm sibi vanè persuadere, quòd eorum spiritus sit Verbo DEi consentiens. Sed id vicissim, eodem jure Re-

formato dicent Unitarii, & Lutherani. Præterquam quòd hoc modo Reformatus iterum incidet in Circulum vitiosum, cùm per legitimum sensum Scripturæ, vel per consensum cum Verbo DEi, de quo est quæstio, probat spiritum suum privatum, & per spiritum privatum ignotum similiter, legitimum Scripturæ sensum. Multò difficiliùs sopietur controversia, si in eadem Religione de sensu Scripturæ, vel fidei Articulo exurgat quæstio, qualiter apud Reformatos fuit orta inter Arminianos & Gomaristas, de qua infra pluribus; cùm juxta illos unica fidei Regula sit verbum DEi, & eorum quilibet æquali jure se habere prætendat spiritum illum interpretandi, & discernendi Verbum DEi, spiritum suum esse re ipsa consentientem cum Verbo DEi.

CAPUT IX.

Instabilis, & inconstans fidei Regula apud Acatholicos.

A Catholicis, ubi deberent sensum suum ad fidei mysteria accommodare fidei mysteria nituntur accommodare ad sensum suum. Hinc, dum non mysteria Fidei, sed re ipsa anticipatam animi sui persuasionem sectantur ut fidei Regulam, obtrudunt, &

47.
Aliqui addunt symbola regule fidei.

jaſtant primo ; ſe nullam admittere
fidei regulam, præter Verbum DEi ſcri-
ptum ; in hoc tamen non perſiſtunt,
ſed aliquid ſuperaddunt non pauci,
cui innitatur eorum fides : Nam aliqui
ſuperaddunt etiam Symbolum Apo-
ſtolorum, Symbolum Nicænum, Atha-
naſii, vel Catechiſmum ſuarum ſyno-
dorum eſſe regulam fidei, quæ tamen
non ſunt Verbum DEi ſcriptum, nam
nec Symbolum Apoſtolorum accepi-
mus ſcripto ab Apoſtolis, ut teſtatur
Ambroſius, Auguſt. Hieronymus.

48.
*Alii evi-
dentes cõ-
ſequenti-
as.*

Alii dum Verbum DEi expreſſum
requirunt pro Regula Fidei, illud tum
variis modis reſtringunt, & modificant,
ut quid præciſè velint, aut determi-
nent, ne ingenioſus quidem capere
poſſit aut divinare, cum tamen niſi Re-
gula fidei conſtet, ipſa Fides vacillare
debet. Aſſertum patet ; dum enim
dicunt, nihil ſe, niſi purum Verbum
DEi tradere, nihil credere, niſi quod
expreſſis verbis in Scriptura ſacra con-
tinetur ; & ab illis quærimus, ubi hic,
vel ille Articulus, expreſſis Verbis in
ſacra Scriptura contineatur. v. g. Hic
ipſe : *Nihil eſſe credendum, niſi quod in
Verbo DEi ſcripto invenitur expreſſum ?*
videntes ſe ſuccumbere, doctrinam ſu-
am ampliant, dicentes : *Nihil eſſe cre-
den-*

adendum, nisi quod in Verbo DEi expressum sit, aut, certè ex illo deductum per evidentem consequentiam. Sed dum hoc adstruunt, jam ab illa sua regula recedunt; quod enim est ex Scriptura, per quamcunq; consequentiam deductum, non est purum, aut expressum Verbum DEi, sed humana ratiocinatione con- vestitum, ac subornatum.

Rursus, dum urgetur, ut varios fidei suæ Articulos per evidentem conse- quentiam ex Scriptura sacra deduce- rent. v. g. *Papam esse Antichristum*, vel *Christum non contineri realiter & substan- tialiter in Eucharistia &c.* Iterum hæ- rent, & ad se defendendos obscuris ter- minis utuntur, ac dicunt: *Regulam fidei esse solum Verbum DEi scriptum, per se- ipsum, secundum analogiam fidei exposi- tum.* Quibus verbis, si significarent tantum, Verbum DEi esse per seipsum fidem faciens, neq; ullâ indigere ex- trinsicè expositione, eò, quòd vel per seipsum clarum sit, vel si quæ oc- currit verborum obscuritas, ea tolli possit locorum inter se collatione, pos- set intelligi, quid dicant. At cum ul- trà additur: *per seipsum secundum fidei analogiam expositum*, obscurissimum est, & in præsentì materia Oedipo indiget, cum tamen fidei regula clara esse de- beat.

49.
Alii ana-
logiam
fidei.

Dixi in præfenti materia esse obfcuriffimum; nam in alio argumento Apoftolus his verbis utitur, Rom: 12. v. 6. *Sive Prophetiam secundum rationem fidei*, in Græco enim, pro *rationem*, legere est *analogiam*, sed Apoftoli vocum Ambiguitas fatis explicatur in contextu reliquo, & Apoftolus nihil aliud vult, quàm ut qui à DEO dono prophetiæ, seu gratiâ explicandi doctrinam & scripturam divinam, donati sunt eâ utantur secundum proportionem & mensuram fidei, seu intelligentiæ, & sapientiæ à DEO sibi concessæ, nequidquam addant ex ingenio suo, multò minùs extra regulam fidei quidquam loquantur, aut sapiant: in quem textum priùs dixerat: *Non plus sapere, quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. & unicuique sicut DEUS divisit mensuram fidei* Rom. 12. v. 3.

50.
Analogia
hujus ra-
tio intel-
ligi non
potest.

At in præfenti materia prædictas voces non posse applicari, clarum est quia hìc quæritur, quæ sit regula ex parte objecti, movens hominis mentem ad hoc, vel illud credendum tanquam dictum, & revelatum à DEO, cum priùs in Sancti Pauli dicto sensu sit, debere quemlibet DEO loquenti credere, secundum mensuram intelligentiæ sibi à Deo datæ, quod ad rē præ-
sen-

sentem non facit. Restat ergo tota difficultas, quò nimirum sensu accipi-
antur hæ voces, *Analogia fidei*. Nam analogia omnis, seu proportio, cùm sit inter duo, quorum unum comparatur ad alterum, perplexum, & dubium ma-
net, an per eas voces importetur pro-
portio, seu comparatio *Verbi DEi ad fidem*; an verò comparatio seu propor-
tio *fidei ad Verbum DEi*, quorum neu-
trum videtur intelligi: si enim intelli-
gatur proportio Verbi DEi ad fidem,
sensus erit: *Verbum DEi exponendum esse per respectum ad fidem, seu articulos fi-
dei, qui credendi sunt, per quod habetur, quòd non Verbum DEi sit regula, seu mensura fidei, sed è contra fidem, seu articulos fidei esse regulam, & mensu-
ram expositionis Verbi DEi.* Si verò intelligatur secundum, scilicet compa-
ratio, seu proportio fidei ad Verbum DEi, sensus erit: *Verbum DEi esse expo-
nendum secundum proportionem, quam fidei, seu res credenda habent ad Verbum DEi.* Per quod non satis determina-
tur, qua in re sit ea proportio; & vi-
detur esse circulus petitionis principii, cùm juxta hunc modum conjunctim dicatur:

Verbum DEi sic exponendum, quia res credenda sic intelligenda est: & vicissim,

hunc articulum sic intelligendum, quia Verbum DEi, quod est regula fidei, debet sic intelligi.

Quòd autem per Verba citata velint, ut Verbum DEi per respectum ad fidem, seu articulos credendos exponatur, atq; sic articulos suæ fidei constituent pro regula, & mensura expositionis Verbi DEi, indicatur sufficienter in versione Gallica Bibliorum Genevensium Anni 1573. in cujus Præfatione versionis Authores, spiritu privarò afflati profitentur, se in ea adoranda varia addidisse, imminuisse, detraxisse, aut plures hebraicos loquendi modos emolisse; *Ufos in eo sancta aliqua libertate, (verba sunt eorum) secundùm quod DEo placuit illis elargiri de suo discretionis spiritu.* Deinde addunt, pro sua scilicet authoritate; *relinquere se aliis libertatem Scripturam sacram convertendî, eâ tamen conditione adjunctâ; dummodo eorum versio conformis sit nostris articulis fidei.* Quâ libertate usi sunt versores Bibliorû Hungaricorum, qui in quinque primis successivis editionibus, uti fatentur in præfatione editionis sextæ Amstelodamensis Anni 1685. aliquot millia vocum, & constructionum omiserunt, aliquot item millia de suo addentes, ea à sacræ scripturæ ver-

ræ verbis non distinxerunt, aliqua immutârunt ; scilicet servare volentes mandatum DEi Deut. 4. v. 2. Apoc. 22. v. 19. quò vetamur Scripturis sacris quidpiam de nostro, tanquam à DEO dictum addere, vel minuere.

Obserua hîc Lector benevole, incidenter, cùm sic, uti fatentur, tractent Scripturas sacras, quomodo sibi possunt blandiri, quòd habeant purum & sincerum Verbum DEi ? quomodo audent Ecclesiam suam dicere esse Ecclesiam Christi, cujus juxta ipsos, nota, & signum est sincera prædicatio Verbi divini ? Scriptura certè tot millenis vocibus, & constructionibus mutilata, tot item millenis additionibus dictò superiùs modò aucta, immutata, nec purum DEi Verbum est, nec sincerè prædicari potest ; hæc incidenter. Redeo ad argumentum.

Attendi ad verba ultîma ; *dummodo eorum versio conformis sit nostris articulis fidei.* Ex quibus clarè colligitur, quòd articulos suæ fidei, faciant regulam, & mensuram Verbi DEi, & non verbum DEi, regulam articulorum suæ fidei, quod tamen se facere jactant.

Sed & Plessæus eorum Doctor non postremus, ait : *Ut interpretatio, quantum Verbo DEi daturus, aut recipimus, retineat*

semper analogiam fidei, proportionata sit, aut correspondens corpori doctrinae Christianae.

Per quod, quid aliud vult dicere, quàm, eò sensu exponendam esse Scripturam, servatâ semper analogiâ fidei, inquantùm in ea exponenda semper habendus sit respectus ad corpus fidei Calvinianæ, sive ad articulos creditos; ita ut nihil scriptũ intelligatur, quod aliquo modo repugnet corpori doctrinae Calvinianæ, seu eorum fidei Confessione. Quod, quid est aliud dicere, quàm Articulos Fidei, esse mensuram, & regulam expositionis, & interpretationis Verbi DEI?

51.

Omnis Scilicet hanc regulam pratendete potest.

Accedit, quòd æquali jure hanc regulam suis Articulis aptare possit Unitarius, Lutheranus, Anabaptista, æquè ac Calvinista, in quorum tamen fidei Articulis nunquam non erit discrepantia.

CAPUT X.

Temere usurpantes analogiæ rationem, quàm malè Scripturam interpretentur.

52.

Circa baptismum analogia ratio.

Quàm perniciofa sit licentiosa analogiæ usurpatio, unicum hic adduco, quod circa baptismũ tenent; de justitia hominis per solam fidem,

fidem, videbis capite sequenti. **Clare** dicit Salvator Christus: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum DEI* Joan. 3. v. 5. Et tamen ob hanc analogiæ rationem tenent, etiam alio liquore posse fieri baptismum in casu necessitatis. Fidelium Infantes salvari posse sine baptismo. Aliqui item, illegitimos non esse baptizandos &c. **Quæ** est ista boni viri pura Verbi DEI prædicatio? Dicitis, vos nihil credere, nihil credendum proponere, nisi quod in Verbo DEI expressum habetur; dum tamen id non succedit, eò proceditis, ut dicatis; Nihil esse credendum, nisi quod in Scriptura sacra expressum, vel deductum per necessarias consequentias ex Verbo DEI. Per quod licet magna via aperiatur, ut vobis dogmata genio aridentia cudatis, & veluti Scripturæ consentanea venditetis, cum sit pronum pro affectu suo cuilibet talem consequentiam fingere, quæ præoccupato animo appareat evidens, ubi alter eam nec probabilem iudicabit, qualem putatis; v. g. quòd Papa sit Antichristus &c. nondum tamen hoc contenti, demum ad cæcam, & licentiosam analogiã fidei confugiendum existimatis, cujus prætextu, ut quemlibet

bet errorem sub prætextu Verbi DEi palliare, & adstruere possitis. Quando clariùs, sincerius, & certius procedimus Catholici, cum pro Regula fidei Verbum DEi, sive scriptum, sive traditum (quid enim interest dummodo utrumq; constet esse Verbum DEi) assignamus, eò sensu acceptum, quò illud intelligit, ac proponit Ecclesia, *Columna Veritatis*, 1. Tim. 3. v. 15. Quam Spiritus Sanctus docet omnia, Joh. 14. 26. At quid mirum? veritas aperta, nuda, ac simplex est; at mendacium & error multiplici ambage se involvit, ut fucata veri specie fallat incautos.

CAPUT XI.

Omnibus heresibus fuit, & est proprium, non sensum suum ad sacras Scripturas, sed Scripturas sacras ad sensum suum, accommodare.

53.
Praxis &
origo Ha-
reseon.

UTinam omnes sequerentur monitum S. Hieronymi, ait is in Caput 10. Matt. *Prudens Lector cave superstitiosam intelligentiam, ut non tuo sensui attemperes scripturam, sed scriptura iungas sensum tuum.* Sed quia difficulter quis avellitur ab eo, quod semel adamavit; id quod adamavit, vult esse veritatem; & quia falli non vult, non vult

vult convinci, quod falsus sit, ut ait S. Augustinus L. 1. Conf. c. 23. Fecerunt id omnes hæretici antiqui. De sui ævi notat Tertullianus de præscriptione C. 17. quòd Scripturas variè, ad dispositionem sui instituti perverterent, & fidei doctrinam pro arbitrio suo componerent. De Manichæis August. notat, quòd id viderentur agere, ut suus cuiq; animus, (sive propria animi persuasio) author sit, quod in unaquaq; Scriptura probet, quod improbet. Universè S. Ambr. in Cap. 3. Ep. ad Titum. Hæretici sunt, qui per verba Legis, Legem impugnant; proprium enim sensum verbis adstruunt Legis; ut perversitatem mentis suæ, Legis authoritate commendent. Hæc est origo Hæresum, ut observat S. Hilarius Lib. 7. de Trinitate contra Arianos. Ex vitio malæ intelligentiæ, fidei extitisse dissidium, dum quod legitur, sensui potiùs coaptatur, quàm Læctioni sensus obtemperet. Ex quo consequens est, ut quod subjungit, l. 8. Fidem ipsi sibi potiùs constituent, quàm accipiant, dum nempe studio humana inanitatis inflati, quæ volunt sapiunt; & nolunt sapere, quæ vera sunt. Fiunt hæc etiam nostra ætate; ut dicere possimus, quod de temporibus Arianorum scripsit idem S. Hilarius ad Constantium Augustum: Pe-
ricu-

riculosum, inquit, nobis admodum, atq; etiam miserabile est, tot nunc fides existere, quot voluntates, & tot nobis doctrinas, quot mores, dum aut ita fides scribuntur, ut volumus, aut ita ut volumus intelliguntur.

34.
Qualiter
procedat
Lutherus,
ut firmet
errorem
de Justifi-
catione
per solam
fidem.

Exempla dedit Lutherus, qui cum statuisset, (unicum addo plurimis omissis) quasi basin religionis à se condendam, *Justitiam hominis per solam fidem*, advertens deinde instituto suo esse contrariam Epistolam S. Jacobi, præsertim verbis illis, c. 2. 24. *Ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum*, Epistolam illam, ab Ecclesia Universali pro Canonica agnitam, censuit ex Canone sacrorum Librorum recidendam. Ut doctrinam suam magis firmaret, Verbis Apostoli Pauli ad Rom. 3. v. 28. *Arbitramur enim justificari hominem per fidem, addidit solam*. Innumeras autem Novi Testamenti sententias, quibus operum justitia, & observatio mandatorum adstruitur, ut earum vim eluderet, constituit esse intelligendas non in sensu proprio, sed ironico, aut verbis ipsis directè contrario.

Quod si sic, ergo juxta illum verba illa: *si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, Matth. 19. v. 17. debent intelligi in sensu ironico, & contrario, sensusq; eorum erit: *si vis ad vitam ingredi,*

di, non serva mandata. Quo quid absurdius? Quòd si autem verba illa debent intelligi in sensu ironico, & contrario, ergo & ista in tali sensu erunt intelligenda: *Si praecepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei praecepta servavi, & maneo in ejus dilectione.* Joan. 15. v. 10. Jam hujus comparationis, vel una pars tantum intelligi debet in sensu ironico, & Contrario, vel utraque? Si una tantum, sensus erit: *Si praecepta mea non servaveritis, manebitis in dilectione mea,* (quod quis prudens dicet, dilectum sibi fore, si praecepta sua non servet) *quemadmodum ego praecepta Patris servavi, & maneo in ejus dilectione;* judicet jam prudenter quis, an prudens esset hæc comparatio: *non servate mea praecepta, ut maneatis in dilectione mea, quemadmodum ego praecepta Patris servavi, & maneo in ejus dilectione.* Si autem utraque pars comparationis sumi debet in sensu ironico, & contrario, veluti hìc dicitur per *Analogiam fidei*, sensus Verborum Christi Domini erit: *Si praecepta mea non servaveritis, manebitis in dilectione mea; sicut & ego praecepta Patris mei non servavi, & maneo in ejus dilectione.* Sentire autem de Filio DEI, quòd praecepta Patris non servaverit, an non sit sum-

summa blasphemia, conscientiosus judicet. Certè sic scripturas ad suum sensum accommodare est repugnantes ad se trahere, seq; ipsum constituere divini verbi interpretandi normam, & regulam, ut clarum est.

55.
Alii Legibus natura accommodant sacras Scripturas.

Alii præfigentes dogmata suo genio, & præoccupato sensui placentia, pro solidissimo fundamento ponunt, in credendo, non tantùm attendendũ esse, quid sacra dicat Scriptura, sed etiam quid rerum natura ferat, quid ab humano intellectu sit perceptibile. Quòd si tale aliquid in sacra Scriptura tradatur quod nostram intelligentiam superat, illud non in sensu proprio, sed in exotico, metaphorico, hyperbolico accipiendum esse dicunt. Hinc quia nunquam vident idem Corpus esse in duobus locis, vel sine externa dimensione, illud dicunt non posse fieri etiam per extraordinariam, & absolutam DEi potentiam; unde inferunt Corpus Christi Domini aliunde jam existens in Cœlo, in Eucharistia realiter esse non posse. Alii Verbum DEi, non esse incarnatum, non dari Mystrium SS. Trinitatis, & quidem eodem jure, quò priores, pessimè tamen omnes, quia ingenium suum præoccupatum

patum non captivant in obsequium fi-
de

Hinc etiam ulterius patet, Catho-
licos plus deferre Verbo DEI, quàm A-
catholicos; Catholici enim primas
deferunt Verbo DEI, secundas autem
ratiunculis ex infirma nostra intelli-
gentia, aut rerum naturalium Ordine
petitis. Aatholici è contra atten-
dunt ante omnia ad debilem suum sen-
sum, naturæque Leges, ut his consultis
pronuncient, in quem sensum sit acci-
piendū Verbum DEI. v. g. Discurrunt
Aatholici: *Non potest esse idem Corpus
in duobus locis, vel sine externa dimensione;*
*quia id nunquam experimur: atqui Cor-
pus Christi verè est in Cœlo, ergo ne-
quit simul esse in Eucharistia; ergo ver-
ba Christi: Hoc est Corpus meum. Matth.
26. v. 26. sumenda sunt, non in pro-
prio sensu, sed Metaphorico, & alio
distincto à proprio. E contra Catho-
lici ita discurremus: Corpus Christi est
in Cœlo, & est etiam verè, & realiter in
Eucharistia, quia ita postulat verborū
Christi genuina proprietas, & perpe-
tuus de eorum verborum intellectu
Ecclesiæ sensus; ergo per absolutam
DEI potentiam, idem Corpus potest
esse simul in duobus locis. In quibus
duobus argumentandi modis, apparet diffe-*

86.
Catholici
plus tri-
buunt
verbo
DEI,
quàm A-
catholici.

differentia hæc esse; quòd Acatholici pro basi, & fundamento argumenti, ponant principium ex naturali experientia, vel humana ratione petitum, ex quo procedunt, & concludunt, an Verbum DEi sit accipiendum in sensu proprio, an metaphoricò tantùm. Ex quo clarè patet, quòd dextro, uti dicitur, oculo aspiciant naturam, sinistro autem Verbum DEi, id est naturale rationis lumen ponunt pro regula sensûs verbi divini; cùm è contra Verbum DEi, qui est certissima, & suprema veritas, debeat esse regula luminis naturalis.

Catholici verò ante omnia attendimus, quis re ipsa sit Scripturæ sensus, quem dum deprehendimus, tum ex genuina Verbi DEi proprietate, à qua nihil est, quod nos compellat recedere; tum ex Ecclesiæ (quæ divinæ veritatis interpres est, juxta Jsaïæ 59. v. 21.) definitione, ac traditione, pro comperto habentes, Corpus Christi verè esse in Cœlo, & in Sacramento, naturale illud principium modificamus dicentes: Licèt naturaliter, & secundùm ordinarias divinæ providentiæ leges, non possit idem corpus esse in duobus locis, potest tamen esse per absolutam DEi potentiam, quæ imensè tran-

se transcendit naturæ vim, seu naturalis luminis, aut rationis humanæ sibi relictæ infirmitatem: & sic dextrô oculô aspiciamus Verbum DEi, sinistrô naturam, ac obsequimur Apostolo cautè monenti, I. Cor. 2. v. 5.

Ut Fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute DEi. Metiri non volumus divina Mysteria sensûs nostri infirmâ sapientiâ nec tractare divinos effectus opinione nostra, ante oculos habentes illud Sap. 9. v. 16. *Difficile estimamus, quæ in terra sunt: & quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore. Quæ autem in Cœlis sunt, quis investigabit? sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam &c.* Sapienter agnovit Philosophus 2. Met. c. 1. *Quòd sicut oculi Vespertilionis se habent ad lumen diei, ita intellectus anima nostræ ad manifestissimam naturam.* Quî igitur sufficiens erit suo lumine naturali ad pervidenda ea, quæ supra naturam sunt? sed hæc non audit, qui non credit, nisi quod sapit, nec amat sensum suum subjici Verbo DEi, sed illud potiùs ad sensum suum flectere intendit, cujus nimirùm fides est in sapientia hominum, à qua nos dehortatur Apostolus, I. Cor. 2. v. 5.

CAPUT XII.

*Fides specialis Reformatorum, non
nititur sacrâ Scripturâ ut Regulâ.*

57.
*Fides spe-
cialis Re-
formato-
rum.*

Specialem Reformatorum fidem vo-
co illam, quâ juxta Calvinum u-
nusquisq; fidelis, credere debet, se ju-
stum esse, & ad vitam æternam pro-
pter Christum ex speciali DEi benevo-
lentiâ præordinatum, in quo actu fi-
dem Justificantem dicunt consistere.
Dicit Calvinus L. 4. Inst. c. 17. §. 2.
*Hinc sequitur, ut nobis securè spondere au-
deamus, vitam æternam nostram esse, cujus
ipse (Christus) est haeres: nec Regnum Cæ-
lorum quò jam ingressus est, posse magis no-
bis excidere, quàm ipsi.*

58.
*Non niti-
tur scri-
pturâ.*

Ponamus igitur Joannem Calvini-
stam credentem se esse justum, electum
à DEO, perventurû ad Cælum. Quæ-
ro, in quo Verbo DEi scripto funde-
tur hic actus fidei, vel ex quo Verbo
DEi scripto inferatur per evidentem
consequentiam? si enim nec expressè
habetur in Verbo DEi, nec ex Verbo
DEi deducitur evidenti consequentiâ,
propositio illa: *Joannes Justus est per-
venturus ad Cælum*; eò ipso vel credi
non potest, vel certè pro hoc actu fi-
dei, alia regula erit quærenda. Pro-
missio

missio generalis, quâ fidelibus ad finem perseveraturis, Christus promisit vitam æternam, non sufficit, ut evidenter inferam; Ergo Joannes est perventurus ad vitam æternam. Debet ergo applicari Joanni, quòd sit fidelis, & ad finem perseveraturus, & argumentum formari hoc modo:

Fidelis ad Finem perseveraturus perveniet ad vitam æternam; sed Joannes est fidelis ad finem perseveraturus: ergo perveniet ad vitam æternam, sed hoc ipsum, quòd Joannes sit fidelis ad finem perseveraturus, quòd id fide sit credendum, in quo Verbo DEi fundetur, quæstio recurrit, ut ex eo deducatur per evidentem consequentiam; ergo Joannes est perventurus ad vitam æternam?

Si dicas esse internam revelationem spiritûs; jam infero: ergo Verbû DEi scriptum non est unica, & adæquata regula fidei, nam interna illa revelatio, non est verbum DEi scriptum.

Si dicas certitudinem illam sufficienter fundari in eo, quod Rom. 8. 16. dicitur: *Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quòd sumus filii DEi* Contra est primò: quòd hic locus non possit accipi de certitudine fidei, sed tantùm de certitudine morali, ne sit contrarius aliis textibus oppositum

svadentibus. v. g. Prov. 20. v. 9. *Quis potest dicere: mundum est cor meum, purus sum à peccato.* Eccl. 9. v. 1. *Sunt justi atque sapientes, & opera eorum in manu DEI: & tamen nescit homo, utrùm amore, an odio dignus sit.* 1. Cor. 4. v. 4. *Nihil enim mihi conscius sum: sed non in hoc justificatus sum.*

Contra est secundò. Demus Reformatis eum sensum, quem intendunt, re ipsa cadere in locum citatum Apostoli ad Rom. 8. v. 16. adhuc tamen nihil facit ad rem propositã; aliud enim est ex citato textu quasi reflexè haberi unicuique justo per interioris spiritûs persuasionem, aut revelationem constare certò de sua justitia; aliud hunc ipsum textum posse directè, & ut propriam regulam ad hoc conducere, ut hic justus, puta Joannes in se formet actum fidei de sua justitia, quod clarum est, fieri non posse; cùm textus ille, loquutio illa divina nihil dicat, de cujusque hominis, vel Joannis Justitia, sed solùm quasi conditionatè affirmet, quòd ei qui justus est, per internum spiritûs testimonium, certò constet, quòd sit Filius DEI. Ex quo apparet fidem illam, seu persuasionem non haberi in justis à spiritu sancto per *scripturam* loquente; sed ab interiore ejusdem spi-

ritûs

ritus testimonio, quod non est Verbum DEI scriptum. Ex quo discursu denique clarum est, Fidem specialem Reformatorum, si quæ datur in rerum natura, non in Verbo DEI scripto fundari tanquam in regula fidei, sed habere aliam specialem regulam, & consequenter, quod erat probandum, Verbum DEI scriptum non esse regulam omnis veritatis credendæ.

CAPUT XIII.

De recursu A catholicorum ad Principes, & Magistratus seculares in rebus fidei controversis.

Dicunt quidem A catholici, se non aliam Regulam habere, quam Verbum DEI scriptum, nec alium controversiarum Judicem, quam Spiritum Sanctum per scripturas loquentem, ac hoc titulo rejiciunt Pontificis auctoritatem, Ecclesiæ, ac Conciliorum definitionem, Verbũ DEI traditum, tanquam humana, atq; profana; ipsi verò ad Magistratus, Lajcos, ac profanos, non tantum quoad externũ regimen; sed etiam quoad fidei dogmata recurrunt, eorum oracula audiunt, horum definitioni se submitunt. Sic in Hollandia audiunt à statibus Hollandiæ.

99.
Lajci Principes & Magistratus, Judices controversiarum apud A catholicos.

In Scotia acceperunt sub Jacobo sexto à Parlamento, ac aliis Judicibus secularibus fidei confessionem: Rex Magnæ Britanniae absolutum caput Ecclesiae Anglicanae agnoscitur.

In Transylvania ad ortam de Coena Domini Controversiam definiendam requisitus Princeps Joannes Sigismundus Arianus Enyedini synodum indicxit, ac Judicem Controversiae Georgium Blandratam Medicum constituit. Unitariis circa Baptismum dissidentibus Judex fuit Princeps Transylvaniae Georgius Rákóczi Calvinista, illisq; imposuit, ut in posterum non modò adultos, sed & infantes, & quidem non per trinam immersionem, ut eorum Religio praescribit, sed per ablutionem, ac consuetâ formâ: in Nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti (quæ antea non servabantur) baptizarent. Alia exempla brevitatis causâ omitto.

60.
*Inutilis
 recursus
 ad Magi-
 stratus
 Laicos.*

Sed cui bono talis recursus? vel enim habent Ministri A catholici spiritum DEI privatum quo Dogmata fidei possint discernere, vel non habent? si non habent, cur se habere jactant? aut quomodo possunt supponere, quòd eum habeant Principes, & Magistratus seculares, cum spiritus hic, magis competat Pastoribus Ecclesiae, quos
 Chri-

Christus constituit regere Ecclesiam suam. Si verò habent Ministri Ecclesiæ, hunc spiritum, cur recurrunt ad magistratus, & Principes seculares? cur ipsi non possunt controversias componere? immo quomodo possunt controversiæ inter Ministros oriri, cum Spiritus DEi contraria dictare non possit, sed omnes faciat in unam veritatem conspirare, juxta Act. 4. v. 32.

Item quâ ratione illi, qui se tali spiritu donatos judicant, & censent certam sibi ab illo veritatē inspirari, consentire possunt in recursum, vel appellationem ad Principem, vel Magistratum secularē? cum id re ipsa esset (ut nobis variè objiciunt) ad humanum judicium provocare, & veritatem DEi, periculo profanæ, & falsæ definitionis exponere. Non enim apparet, ex quo principio hi Judices possint de rebus fidei certam proferre sententiam, cum non supponantur, ex ipsa rei natura esse instructiores Ministris, & Doctoribus Ecclesiæ, nec convenit, ut Grex dirigat, & regat Pastorem. Nec dici potest, quòd ad hoc sint adjuvandi speciali assistentiâ Spiritûs Sancti, cum juxta Apostolum, ad Eph. 4. v. 12. non Principes, aut Magistratus seculares, sed Pastores, & Doctores Christus con-

6x.
An. Magi-
stratus
spiritu
privato
preditus.

stituerit Ecclesiæ, in opus Ministerii, in
 ædificationem Corporis Christi: donec occur-
 ramus omnes in unitatem fidei, &c. Ut
 iam non simus parvuli fluctuantes, & cir-
 cumferamur omni vento doctrina. *v. 14.*
 Unde etiam sequitur, quòd cùm tali-
 um Judicum sententia ex nullo capite
 firmitatem habeat, non teneatur quis
 contrarium sentiens, in conscientia
 obtemperare, sed ad summum externa
 specie, & politicâ ratione silentium, &
 pacem servare, licet Acatholicus sit;
 siquidem etiam post talium Judicum
 sententiam, ad quam recurrerat, æquè,
 ac ante illam, omnia maneat incerta,
 & controversa.

62.
 Certius a-
 gunt Ca-
 tholici.

Certius, & firmitus procedimus Ca-
 tholici in fidei, ac salutis negotio: ubi
 enim aliqua perplexitas, vel contro-
 versia occurrit circa fidei veritatem,
 non recurrimus ad spiritum privatum,
 non ad Principes seculares, sed ipsius
 Ecclesiæ (adversus quam, in petra fun-
 datam, firmamentum & columnam ve-
 ritatis, à Christo stabilitam, nullam
 unquam hæresim prævaliturâ scimus.
Matth. 16. v. 18. 1. Tim. 3. v. 15. Ea su-
 per re sensum, Traditionem, definitio-
 nemve exquirimus; ubi de ea consti-
 terit, simpliciter, & promptè, imobi-
 les, unanimes acquiescimus, & adhæ-
 remus;

remus; certi, Ecclesiam esse indubitata Spiritus Sancti interpretem, & quidquid illa tradiderit, definiyeritq;, infallibilem esse, ac æternam veritatem Isa. 59. v. 21.

E contrà per recursum ad potestates seculares obtineri non potest, ut eorum definitioni immobiliter, & unanimiter acquiescatur; quandoquidem idem Princeps, aut ejus successor, vel Magistratus secularis, liberrimè potest ab eo, quod priùs statutum est, recedere, neq; unquam omnes, qui eandem sectam profitentur, in eadem dogmata sint consensuri. Quare necesse est fluctuare omnia. Exemplo sit Jacobus sextus Rex Scotiæ, qui juratus subscripsit Confessioni Calvinistarum Puritanorum Scotiæ, protestatúsque est, se omnibus illis articulis assentiri in conscientia, ut indubitata veritati DEi; vocatus verò ad coronam Angliæ, factus est Protestans, seu Formalista, & authoritate sua convocavit synodum, in qua edita est Confessio Fidei Antipuritana, Ritus varios Ecclesiæ sanciens, & præcipientes, quos Puritani ad Idololatriam, & superstitionem pertinere contendunt. Quod videntes Puritani, fremebant quidem, sed tamen Regem dictum pro capite Ecclesiæ et-

63
Principes
& Magi-
stratus
seculares
sua statu-
ta mu-
tant.

iam jure jurando agnoscebant. Joannes Sigismundus de Zápolya Princeps Transylvaniæ, ex Catholico factus Lutheranus, ex Lutherano Calvinista, ex Calvinista Arianns.

Aliorum Principum Exemplâ non adduco, qui prout occasio ferebat, jam sequebantur Lutherum, jam Calvinû, vel è diverso, jam hos, jam illos amplectebantur fidei articulos, & subditis suis ex aulis oracula dabant: Diverrens semel in certis partibus Sacerdos noster, ab homine, à quo hospitio erat exceptus quærebat: quænam ibi Religionis forma servaretur? responsi loco accepit: anno priore hoc, illudve creditum fuisse: nescite verò quid anno sequenti essent credituri; propterea, quòd credendorum formula nondum emanasset ex Aula Principis.

64.
Jugum du-
rum Mi-
nistrorum
Acatboli-
zarum.

Rectè hic Ministris Acatolicis illud applicari potest: *Qui timent prænati, irruet super eos nix.* Job. 6. v. 16. Nam falsò prætextu libertatis Evangelicæ à Vicarii Christi obedientia, quam Tyrannicam vocant, se subducentes, nunc à Principibus, & Magistratibus secularibus, in rebus fidei sibi jurisdictionem usurpantibus definitiones accipere debent; quod vel ex eo illis durissimum videri deberet, quòd exer-

ceatur in eos, qui juxta principia religionis suæ, se Spiritu DEi instructos ad id, quod credere debent, esse existent.

Si dicas: Principes, vel Magistratus seculares dum aliquid definiunt in rebus fidei, non stringunt conscientias, ut subditi non possint contrarium sentire in animo, sed tantum per id consulunt tranquillitati publicæ, ne videatur dissensio animorum, ne tumultus orientur; permittunt cuilibet suum sentire; sciunt enim, quod *Iustus in fide sua vivet*. Habac. 2. v. 4.

R. Ergo hoc ipso Regula fidei, & iudices in rebus fidei esse non possunt, & post illorum decisionem controversiæ fidei manebunt indecisæ. Præterquã, quod hoc sit ludere in negotio salutis æternæ, si idea Religionis assumatur, quæ politicæ paci subserviat, & quid cultus DEi, quid veritas exigat, non attendatur. Si servata tantum externa specie religionis præscriptæ, relinquatur libertas credendi, quod cuique placitum est, subrepet libertas nihil credendi, sicque ruet misera anima in Atheismum, Epicurismum, & tandem in æternæ damnationis barathrum.

Illud ex Habacuc citatum allegabas in sua Epistola Rex Angliæ, quâ hortabatur

batur Principes Europæ, ut suum secuti exemplum, scripturas ipsimet volentes, normam credendi ipsi conficiant, quando inquit, *Justus ex fide sua vivet, & unusquisque fit fide propria salvus.* Sed parùm scitè; nam Habacuc 2. v. 4. dicitur: *Justum in fide sua victurum, suam* inquam, quam quisq; subjectivè (ut dicunt) habeat in semetipso; non verò quasi ex parte credendorum, quisq; debeat sibi fidem fabricare propriam & specialem; & non potiùs, ut credat ea, quæ credenda proponit Ecclesia; aliàs etiam Gentilis fabricando sibi fidem, in ea esse justus, & salvari possit. Hinc vides, quòd nec hic possint A catholici pedem figere, & de suis Articulis certitudinem habere.

CAPUT XIV.

*Synodi A catholicorum ineptæ ad
sopiendas controversias fidei.*

65.
*Historia
Synodi
Calvinianæ.*

UT ostendam, nec per Synodos quidem suas, posse ab A catholicis controversias fidei definiri, unicam eamq; celeberrimam prioris seculi sub exordia celebratam proponam; ex ejus consideratione clarum erit, Synodos A catholicorum ad hoc negotium ineptas esse. Inter Leydenses Reformato-

mato-

matorū Theologiæ Professores in Hol-
 landia, Jacobum Arminium, & Fran-
 ciscum Gommarum, eorūmq; aſſeclas,
 circa divinam providentiam, homi-
 nūmq; ſeu Prædeſtinationem, ſeu re-
 probationem, aliāq; annexa decreta,
 gravis & turbulenta, ac Reformatæ Re-
 ligioni ſcandalofa orta fuit controver-
 ſia. Arminiani propter Libellum Or-
 dinibus Hollandiæ porrectū dicti ſunt
 Remonſtrantes, Gommariftæ, propter
 reſponſum ei Libello oppoſitum, ap-
 pellati ſunt Contra-Remonſtrantes.
 Initio Arminiani ad Politicum Magi-
 ſtratum, ſtatus, inquam, Hollandiæ re-
 currunt, tanquam ad Legitimum Con-
 troverſiarum fidei Judicem. Magiſtra-
 tus Patrocinium Arminianorum, ſeu
 Remonſtrantium ſuſcipit, pro Autho-
 ritate ſua Synodum cogit, decretum e-
 dit Arminianis favens, Gommaristarum
 autem ſententiā damnat, ac doceri ve-
 tat. Acquieſcunt Arminiani ſeu Re-
 monſtrantes, per Synodum Spiritum
 Sanctum loquutum eſſe recognoſcunt.
 Tumultuantur è diverſo Gommariftæ
 ſeu Contra-Remonſtrantes, & negant
 fidei controverſiarum cognitionē Ma-
 giſtratui politico competere, ac vehe-
 menti ſcripto ipſos ordines aggreſſi
 demonſtrant, quantæ ex Remonſtran-
 tium

siam conatu corruptelæ suboriri possint. Placuit ergo Ordinibus Hollandiæ, ut res finiretur cum majori auctoritate, ex omnibus Regnis, & Provinciis, ubi Reformata vigeat Religio, viros eruditos suis sumptibus evocare, & quasi Generalem synodum cogere, quæ Dordraci celebrata est per complures sessiones.

66.
*Deciso
Synodi.*

In Synodo probata est sententia Contra Remonstrantium quæ prius fuit damnata, & prohibita; Doctrina verò Remonstrantium prius probata, condemnata est, quò verò fructu, attende; ut videas Synodi tam operosæ inanitatem.

67.
*Oblucta.
sio Remon-
strantium*

Primò, inde se Remonstrantes contra Synodi Decreta, in suis assertionibus magis (ut ita dicam) obstinârunt, ac obfirmârunt; non iis solùm cavillationibus usi, quibus olim Ariani contra Synodum Nicænam, & moderni Aetholici contra Tridentinam, eidem parere noluerunt. v. g. Quòd Synodus libera non fuerit, quòd ipsi non fuerint auditi, quòd Synodi Patres, partim propriâ animi inductione, partim Principum voluntate præoccupati, anticipatas jam, & deliberatas sententias ad eam tulerint, quæ & his similia potiori

tiori jure poterant adferre, quippe ab illa Synodo durè habiti.

Verùm insuper ex suæ Doctrinæ Calvinianæ principiis oblectabantur Synodo: quòd scilicet secundùm suam Religionem Reformatam alium judicem controversiarum non agnoscant præter Verbum DEi; ipsi autem jurare sint parati, quòd in propugnandis suis dogmatibus solo Verbo DEi, còq; evidenti niterentur. Ad hæc, secundùm suæ Religionis principia urgebant libertatem Evangelicam, secundùm quam, non debent arctari conscientiæ, sed debet relinqui libertas unicuiq; in credèdo, quòd credendũ unicuiq; juxta Verbũ DEi demonstrat, ac svadet interior spiritus; sibi autẽ interiorẽ spiritum sic svadere. Taliter discurrebant, & bene quidem juxta religionis suæ principia. Quid ad hos questus Remonstrantium responsum? Auditis Patrũ sententiis, edixerunt nomine Synodi Remonstrantibus Synodi Præsides:

Quandoquidem res auctoritate summi Magistratũs agitur, acquiescere debetis: Vestris Conscientiis non imperamus: relinquitur vobis liberum judicium privatum; non verò publicum verbo, aut calamo expressum.

Vide Sandæum Part. I. Hyd. Holland. l.

B. C. 3.

Re

68.

Synodus
decisionẽ
qualifi-
cat, quæ
nihil de-
finiisset.

Reflecte jam animum Lector, & ob-
serva. Ad componendas gravissimas
 fidei controversias, & uti utraq; pars
 fatetur, fundamentales circa veritates
 Religionis, conveniunt ex Anglia,
 Gallia, Germania, Belgio primaria Re-
 ligionis Reformatæ Capita; Synodus
 celebratur, de articulis fidei fit disce-
 ptatio, examinatur, quid de iis è ver-
 bo DEi fit sentiendum. Omnibus per-
 pensis damnantur sententiæ Remon-
 strantium; sententiæ Contra-Remon-
 strantium oppositæ, cum aliqua modi-
 ficatione, ut veritates Evangelicæ de-
 finiuntur, ac ut ab omnibus tenendæ
 sub gravissimis pœnis proponuntur, &
 promulgantur. Post omnia verò, de-
 clarat Synodus, quòd nullius consci-
 entiam velit restringere, nec ad ea, quæ
 definita sunt, acceptanda, tanquam ad
 veritates fidei obligare; sed solùm, ne
 quis verbo, vel scripto contrarium, &
 quidquam publicè doceat; liberum es-
 se cuilibet privatim tenere, quod illi
 sua dicat conscientia, consequenter
 ab iis, quæ definita sunt in Synodo,
 salvâ conscientia, & fide, liberum esse
 recedere.

Ergo ea tantùm de Causa tam ope-
 rosa Synodus ex tot Religionis Refor-
 matæ Proceribus: & Ministris coge-
 batur,

batur, ut externæ solummodo paci, & tranquillitati, politicæq; rei, non autem fidei sinceritati, tranquillitati conscientiarum, salutem animarum consulere-
retur: neq; ut constaret fidelibus, quid in præsentis puncto, juxta Verbum DEi credendum necessariò sit; sed tantùm ut scirent, quænam eis externè, ita nunc postulante rerum statu, atque ob bonum pacis, quasi politica religionis forma tenenda: cæteroquin videri eas res esse ad salutem indifferentes, cùm teneat quisq; privato judicio, quod suâ sibi conscientia magis conforme veritati, consulto Verbo DEi, dictaverit.

Ex quo sequitur, quòd, si alia vice recrudescerent illæ controversiæ, pro-
ut mutabiles sunt affectus hominum, & factio alia prævaleret, Principes, & Magistratus possint coactâ aliâ Syno-
do, ita jam postulante publica tran-
quillitate oppositas assertiones defini-
re velut Verbo DEi consentaneas, ad-
dito solùm: *nullam vim inferri consci-*
entiis.

DEus bone! cùm magna illa Conci-
lia Nicænum, Ephesinum &c. Contro-
versias Fidei sub anathemate definie-
bant, an tantùm id habebant proposi-
tum, quid de Mysteriis fidei exterius

69.
Synodi
primiti-
va Eccle-
sia non se
processerunt.

ſentiendum ſit, & non etiam quid In-
 ternè credendum? quaſi verò Spiritus
 Sanctus, quem Chriſtus promiſit Ec-
 cleſiæ ſuæ. Joan. 14. v. 26. non eſſet
 eam docturus omnem veritatem, ſed
 tantùm ſuggeſturus, quænam externa
 religionis forma, aut publicæ doctri-
 næ ratio, in hac, vel illa conditione
 rerum politicæ paci conſervandæ ma-
 gis opportuna foret; ſive illa interim
 ſit vera, ſive falſa, ad ſalutem condu-
 cens, aut contraria ſaluti, quod vel co-
 gitare impium eſt, & execrabile.

70.
 Fluctua-
 tio Syno-
 di, & li-
 tiganti-
 um.

Vide igitur Lector! quanta hîc flu-
 ctuatio ſententiarum, in re tanti mo-
 menti, quanta inconstantia, & pertur-
 batio. Primò enim ipſi Magiſtratus
 politici, qui priùs impulſi à Remon-
 ſtrantibus, juxta Verbum DEi, ut dice-
 bant, juxta exemplum aliorum, ſuæ
 religionis Principum, earum contro-
 verſiarũ judicium ſibi competere pro-
 nunciantes, aſſertiones Contra-
 Remonſtrantium, tanquam DEo injurio-
 ſas, & in Reformatam Religionẽ con-
 tumelioſas pronunciant, & publicè ve-
 rant: deinde mutatò affectu, eadem
 ſuprema authoritate, eaſdem aſſer-
 tiones tanquam Verbo DEi conſenta-
 neas, ab animarum Paſtoribus publicè
 docendas, defendendâsq; definiunt,
 ipſosq;

ipsosq; Remonstrantes cum suis sententiis, quas prius Verbo DEi conformes definiuerant, damnant, persecuntur, & nisi conditionibus durissimis sibi propositis subscribant, proscribunt, atq; relegant. Neq; enim tantum Synodus, ut habet ejus Præfatio, jussu, & autoritate ordinum Hollandiæ congregata est, sed etiam nuntio, & mandato directa; unde illud assiduum est in actis Synodi: *Sic mandârunt Ordines &c.*

Quid hic Contra-Remonstrantes? nimirum jam Magistratus Politici, cui antea scripto acerbò, negaverant competere auctoritatem ullam in hac parte, ejusdem, inquam, Magistratus Decreta, Synodi nomine vestita, ac subornata, ut Evangelicas veritates suscipiunt, & exosculantur. E contra Remonstrantes, qui antea Magistratum politicum pro summo causarum fidei iudice acceptaverant, jam se videntes ab eo Synodi operâ damnatos, ejusdem, & Synodi iudicium, ut incompetens rejiciunt, testanturq; se nullum controversiarum iudicem admittere, præter Verbum DEi.

In eo deniq; convenit utraq; pars litigantium, quòd dicat: *Verbum DEi, solum in sacris literis expressum, esse regulam,*

71.
Inconstantia litigantium.

72.
Reformatio per Synodos controversarum.

as deci-
dere non
possunt.

lam, & normam fidei; Spiritus Sanctus ve-
ro, illuminans corda electorum, testificatur
de veritate, obsignans eam in animis ipsorum.
Duo allegantur: Scriptura, ut Regula
fidei, & Spiritus interior veritatem in
cordibus obsignans. Sed cum utraq;
pars, utrumq; pro se alleget, nimirum,
se sequi Scripturam sacram, & habere
pro se testimonium internum Spiritus
Sancti; quamdiu ad hæc nullus acce-
det iudex legitimus, qui de legitimo
Scripturæ sensu, & Spiritus interni sin-
ceritate sententiam ferat modus non
est, ut controversiæ finis imponatur, &
Ecclesiæ sincera pax reddatur: Jam
juxta Reformatos Synodus non potest
esse talis iudex, qui tenent, non eo ipso
esse Scripturæ interpretationem veram,
quod fuerit sic à Concilio explicata,
& recepta, sed Concilii definitionem
adhuc examinari posse ad Verbi Divini
regulam, à quovis privato fideli, do-
cto, indocto, Viro, Muliere; quam si
judicet per privatum spiritum minus
consentire cum Verbo DEI, salva fide
possit Concilii definitionem rejicere.
Ergo etiam post Synodum apud Refor-
mados, perinde manent omnia incer-
ta, & controversa, ac ante illam erant.

73. Ad extremum manifestum est, in to-
tiam his re negotio recurrere Circulum vitio-
sum,

sum, dum pro fidei veritate dignoscenda, à spiritu singulorum privato provocatur ad Synodum, & ab hac singuli remittuntur ad spiritum privatum.

circulus vitiosus.

Dicunt, de sua privata religione iudex est unusquisq; ; de Ecclesiæ fide statuit Ecclesia. Contra est, tam ineptè id affertur, ac si diceretur, quòd alia sit fides membrorum, alia corporis. Apostolus apertè denunciat Ephes. 4. Christum posuisse in Ecclesia Pastores, Doctores, &c. qui ita Corpus Christi, quod est Ecclesia, ædificent, ut tandè, *occurramus omnes (id est universè singuli) in unitatem fidei, &c. & non circumferamur omni vento doctrina.*

74.
Solutio difficultatis inepta.

Ad hæc ; vel fides, quam sibi statuit Ecclesia, est certa, & infallibilis, vel dubia, atq; fallax? si dubia, & fallax ; ergo hoc ipso non erit Ecclesia DEI, quæ debet esse *Columna & Firmamentum veritatis.* 1. Tim. 3. v. 15. si verò est certa, & infallibilis; ergo non sunt permittendi singuli privati suam sibi fidem ex proprio spiritu fabricare, cùm clarum sit, eam futuram falsam, si fuerit Ecclesiæ fidei contraria.

CAPUT XV.

Summa doctrine A catholicorum de Regula fidei.

75.
In constā.
tia Acatho-
licorum.

Primò dicunt, nihil se credere, vel credendum proponere, nisi quod est disertè expressum in sacra Scriptura. Secundò, dum hìc non subsistunt, deflectunt ad consequentias legitimas, & evidenter ex sacra Scriptura deductas. Tertiò, à consequentiis, confugiunt ad implexam fidei Analogiam, ipsa vocabuli obscuritate rem involventes, & nihil satis certi determinantes. Quartò, Spiritus privatus est illis norma proxima, applicans rebus credendis ipsam regulam credendi, sive Scripturam sacram; isto volunt discernere sensum verum scripturæ à falso, consequenter credenda à non credendis. Recurrunt ad Magistratus seculares, celebrant Synodos, & Concilia, eorúmque definitionem: demùm subjiciunt spiritui privato examinandam, fluctuantes in omnibus, nec habentes, ubi pedem figant; Reipsa tamen pro regula fidei habent sua præoccupata judicia, quibus perperam accommodant divinarum scripturarum interpretationem, non verò judicia sua subjiciunt Scripturis sacris. Moles tota Religionis eorum similis est statuæ, quam vidit in somniis Nabuchodonosor, ut quæ dici potest, quòd caput

put videatur habere aureum, puta speciosum prætextum reformationis Ecclesiæ, puritatem Evangelii &c. pedes autem fictiles, hoc est sensa, ac inventa humana, pro Divini spiritûs persuasione falsò obtrusa. Adde articulum primarium Acatholicorum: *hominem justificari per solam fidem*; quid aliud, quàm sacræ, & divinæ doctrinæ everisionem, ac scelerum omnium lutum deprehendes; si enim rectè attendas, spiritus quidem privatus, omnis erroris, & hæresis Cœca latebra est; justitia autem folius fidei, omnis nequitia prostibulum, & spurcitia volutabrum.

CAPUT XVI.

Ecclesiæ Catholicæ in fidei causa procedendi ratio.

Modus procedendi Ecclesiæ Romano-Catholicæ est rationi consentaneus, simplex, ac genuinus, prudentiæq; Christianæ conveniens. Catholicæ enim illinc Divinæ potentia supereminentem excellentiam, hinc humanæ intelligentiæ imbecillitatem attendentes, ubi DEum aliquid in Scriptura sacra revelâsse constat, continuo sensum suum omnem, supremæ ejus authoritati submittentés ac-

76.
Ecclesiæ
procedit
sapienter

ceptant, creduntq; esse possibile, quid-
quid ex aduerso humana ratio, sibi re-
licta obstrepat; persuasum habentes,
quòd DEus plura possit facere, quàm
homo possit intellectu capere; quòd

77.
Non ful-
cit Verbum
DEi hu-
mano sen-
su.

major sit DEus corde nostro. 1. Joan. 3. v.
20. Æmulari studentes illam cœlesti-
um animalium obedientiam, de qua
scriptum est. Ezech. 1. v. 25. *Cum fie-
ret vox super firmamentum, quod erat super
Caput eorum, stabant & submittebant alas
suas.* Quòd si quæ occurrat super le-
gitimo sensu scripturæ gravis dubita-
tio, non privato spiritui, aut iudicio
confidunt, sed exquirunt sensum, &
Traditionem à Temporibus Apostoli-
cis ab Ecclesia, cùm sciant, & credant,
eam nec falli, nec fallere posse, cùm sit
juxta Apostolum, *columna & firmamen-
tum veritatis.* 1. Tim. 3. v. 15.

Nec per hoc, ut nobis ineptè objici-
tur, derogamus Verbo DEi, quasi verò
illud incertum haberemus, donec ab
hominibus accipiat quasi precariò cer-
titudinem. Nam & ipsi Reformati, qui
sibi attribuunt spiritum privatum in-
terpretandi scripturas, homines sunt,
& tamen per Reformatos ad horum
spiritum recurrendo non derogatur
juxta eorum doctrinam Verbo DEi;
longè igitur minùs recurrendo ad Ec-
clesi-

clesiam, de qua certum est, quòd habeat Spiritum DEi, vel ad ejus Pastores in universali Concilio Ecclesiam representantes, cùm Ecclesiæ DEi, & non spiritui privatorum, DEus promiserit spiritum suum, & eam constituerit *columnam & firmamentum veritatis*. I. Tim. 3. v. 15.

Abfit: ut dicamus, vel teneam^r, Verbum DEi fulciri humano subsidio, nam ùt dixi, ubi evidens est Verbi DEi sensus, ei sine mora subjicimus nostram humanam intelligentiam; ubi autem incertus, & perplexus est, cùm tunc nõdum perfectè nobis loquatur DEus, recurrendum ad eos est, quos Verbi sui constituit interpretes, qualis nobis est Ecclesia. Ecclesiæ declaratione accedente, pari obedientiâ subjicimus nos Verbo DEi, in sensu ab Ecclesia declarato, ac proposito.

Qua proinde ratione non fulcit Ecclesia Verbum DEi, quasi ei authoritatem tribuens, sed tantùm id efficit, ut nobis jam constet, DEum nobis isto sensu loqui; quo proposito, ei, ùt à DEO profecto fidem habemus, non propter humanam Ecclesiæ authoritatem, per se præcisè sumptam, sed propter divinam revelationem nobis Ecclesiæ Ministerio manifestatam. Si-

cut dum DEUS nobis loquitur per Prophetas, non credimus, ob Prophetæ loquutionem præcisè per se sumptam, sed credimus ob locutionem DEI, nobis per locutionem Prophetæ manifestatam. Quòd verò manifestationem loquutionis divinæ potiùs ab Ecclesia, quàm à privato alicujus spiritu accipiamus, convenientissimum est, eùm illam constet nobis ex Scriptura esse *Columnam veritatis*, non verò spiritum alicujus privatum; Illi potiùs credimus dicenti, quòd hoc, illùdve, hòc, vel illò sensu loquatur DEUS, cùm Columna veritatis falsum dicere non possit, possit verò spiritus privatus, uti patet in Prophetis falsis, qui putantes se loqui Verbù DEI, loquebantur Verbum erroris, juxta Ezech. *Ait Dominus, cum ego non sim loquutus* C. 13. v. 7.

78.
*A judicio
 Acatboli-
 serum ap-
 pellamus
 ad Eccle-
 siam.*

Ad hominum ergo Judicia non recurrimus à sacra Scriptura, uti nobis falsò objicitur; hoc enim tunc solùm verum esset, si ubi de Scripturæ sensu constaret, eò neglectò, contrà sentiremus, propter contrariam Ecclesiæ, vel Patrum auctoritatem, quod nunquam facimus, nec Ecclesia, vel Patres id à nobis petunt. At ubi sensus Scripturæ dubius est, aut Controversus, ad Patres, aut Ecclesiæ sensum, recurren-

tes, non provocamus ad iudicia hominum à Scripturis sacris, sed à vobis, qui vos inaniter jactatis esse præditos spiritu DEI; supponimusq; Sanctorum Patrum, & Ecclesiæ iudicium immensè prævalere iudicio vestro præoccupato, & vestris interpretationibus, quas detorquetis ad sensum vestrum.

CAPUT XVII.

De Traditionibus.

Nomine Traditionis generaliter intelligitur Doctrina, sive scripta, sive non scripta, quæ ab uno communicatur alteri. Ut etiam Paulus dicit: *Tenete Traditiones quas didicistis, sive per Sermone[m], sive per Epistolam nostram.* 2. Thes. 2. v. 14. Communiter verò à Theologis intelligitur tantùm doctrina non scripta, uni ab altero communicata. Vocatur autem doctrina non scripta, non quòd nullibi scripta sit, sed quòd non sit scripta à suo primo auctore.

79.
Quid &
quatuorplex sit
Traditio.

Sunt autem Traditiones triplices: Primò Divinæ, & sunt dogmata à DEO revelata, quæ tamen scripta non sunt, v. g. Trium SS. Trinitatis personarum æqualitas. Quòd Spiritus Sanctus à Patre, & Filio, ut ab uno principio procedat,

cedat, &c. Secundò Apostolicæ, quæ ab Apostolis institutæ sunt, non tamen sinè assistentia Spiritûs Sancti; nihilominus non existant scriptæ in eorum Epistolis; & hæ sunt Apostolicæ propriè tales. Solent autem etiam divinæ Traditiones dici Apostolicæ, quòd ab eis primùm Ecclesiæ traditæ sint, cum Ipsi seorsim eas à Christo accepissent. Et vicissim Apostolicæ Traditiones dicuntur divinæ, non quòd eas DEUS immediatè instituerit, sed quòd illas instituerint Apostoli cum assistentia Spiritûs Sancti. Taliter Epistolæ Apostolorum dicuntur divina, & Apostolica scripta. Tertiò Ecclesiasticæ sunt, quas Apostolorum successores induxerunt.

80.
Digno-
scuntur
Tradi-
tiones.

Porro illæ Traditiones habendæ sunt pro divinis, quas accepit semper pro talibus Ecclesia, quas acceperunt Apostoli à Christo docente, nec tamen sunt in Scriptura expressæ, v.g. Tot esse sacramenta; Item ea, quæ spectant ad materiam, & formam sacramentorum; pauca enim de his habemus, in Scriptura, & tamen certum est, materiam & formam sacramentorum non potuisse nisi à Christo institui. Illæ propriè habendæ pro Apostolicis, quæ fidem non concernunt, & tamen ab Uni-
versa

versa Ecclesia semper sunt retentæ, nec ab aliquo Concilio institutæ. v. g. De jejuniis Quadragesimali; & 4. Temporum. Quod à jejuniis sit sumenda Eucharistia. Pro Ecclesiasticis illæ demum habendæ, quæ ab aliquo Concilio, vel Pontifice post Apostolica tempora originem duxerunt. v. g. Ecclesias, sacra vasa, altaria benedici debere. &c.

Satis quidem constat ex decursu opusculi, in Scriptura sacra non contineri expressè totam Doctrinam necessariam sive de fide, sive de moribus, ac proinde præter Verbum DEi scriptum, requiri etiam Verbum DEi non scriptum, id est: Divinas & Apostolicas Traditiones: Hic tamen rationes hujus argumenti congero plures.

Primò si Traditiones tollas, nec de Scriptura sacra tibi constare potest, quòd sit Verbum DEi, uti suprà dictum copiosè. Item non poterit constare de Scripturæ sensu; si enim auferatur Traditio, nulla ferè est sententia Veteris Testamenti in Hebræo tam aperta, quæ non possit verti in varios, imò impios sensus. Exemplum esto in primo versu Genesis Capite primo, qui juxta vulgatam nostram est perspicuus, sed juxta Hebræam varius: *In principio*

si.
Necessario admittere de.

Apto creavit DEUS (succidit, destruxit, renovavit, elegit Cœlum, divinavit de Cœlo, creatus est ex hoc Cœlo, & hæc terra) *Rursus Creavit DEUS* (creârunt falsi Dii, Angeli, Magnates, sive Judices) *Cœlum & terram*, oritur hæc varietas tum ex varia, & multiplici significatione eorundem verborum, ex verborum in eadem, vel diversis conjugationibus, contraria significatione; ex maxima similitudine quarundam litterarum, distinctionum, & punctorum dissimilium commutatione inter se: tum ex eo, quòd sæpe subaudiuntur & omittantur non tantùm litteræ, sed etiam integræ dictiones, quòd sæpe redundant tam litteræ, quàm dictiones.

Secundò: cùm fides nitatur, & promotivo habeat loquutionem, seu revelationem DEI, & constet, quòd DEUS non tantùm per suorum Amanuentium, seu scribarum Calamum loquutus sit, qui voluntatem suam olim primis Parentibus, ac Patriarchis per Angelos manifestavit: populum quondam suum per os Prophetarum instruxit, ac increpuit, minisq; terruit; cur non etiam per unicam JESU CHRISTI Sponsam Ecclesiam, quæ ejus præsentiam habet usq; ad consummationem seculi.
 Matt. 28. v. 20.

Quæ ab eo animatur, docetur, gubernatur, quam spiritus veritatis docet *omnem veritatem*. Jo. 16. v. 13. Quam Apostolorum, & Discipulorum suorum vocali prædicatione docuit, cur inquam voluntatem suam non possit per Ecclesiam indicare?

Tertio: In Veteri lege Ecclesiam suam DEUS vocali Traditione Patrum ad filios gubernavit, non verò Verbò scriptò; & Fides in Veteri Lege erat, ergo ad Fidem traditum Verbum DEI sufficit. Antecedens clarum est; Gen. 18. v. 19. dicitur: *Scio enim quòd præcepturus sit filius suis, & domui suæ post se, ut custodiant viam Domini, & faciant iudicium & iustitiam.*

82.
In Veteri
Lege Tra-
ditionum
usq.

Quæ rogo mandata ab Abrahamo posteris dari poterant, nisi vocali Traditione accepta? cùm usq; ad Moysen posteriorem Abrahamo Ecclesia sine Scriptura fuerit; Nam Moyses primus in Scripturam redegit DEI Verbum. A Moysè iterum ad Christum Judæis solùm concessa fuit Scriptura sacra, cùm tamen etiam extra Judæos alii fuerint fideles, ut clarum est in Job, & amicis ejus.

Quid quòd Judæi sæpius Traditione, quàm Scripturâ utebantur? Exod. 13. v. 8. & 14. *Narrabisq; Filio tuo, in die illo,*

illo, dicens : hoc est quod fecit mihi Dominus, quando egressus sum de Ægypto. *ſ. 14.*
 Cūq; interrogaverit te Filius tuus cras, dicens : quid est hoc ? respondebis ei : in manu forti eduxit nos Dominus de terra Ægypti, de domo servitutis. *Judic. 6. ſ. 13.*
 Ubi sunt mirabilia ejus, quæ narraverunt Patres nostri, atq; dixerunt : *Pſal. 43. ſ. 1.*
DEUS auribus nostris audivimus, Patres nostri annuntiaverunt nobis, opus quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis. *Pſal. 77. ſ. 6.* Quanta mandavit Patribus nostris, nota facere ea filiis suis, ut cognoscat generatio altera. Filii qui nascentur & exurgent, & narrabunt filiis suis, ut ponant in DEO spem suam. *Eccl. 8. ſ. 11.*
 Non te pratereat narratio seniorum; ipsi enim didicerunt à Patribus suis : quoniam ab ipsis discēs intellectum, & in tempore necessitatis dare responsum. Certè usq; ad Esdræ tempora nondum erant Scripturæ sacræ in librorum formam redactæ, ut commodè haberi possent, multūq; interdum temporis in illis inveniendis infumebatur; quod patet ex *4. Reg. 22. ſ. 13. & 8.* In Lege veteri igitur magis Ecclesia gubernabatur Verbo DEI tradito, quàm scripto.

83.
 In Lege
 Nova.

Quartò : In Nova Lege post Christi Domini Ascensionem non statim scripta sunt, quæ continentur in Evangelio,

lio,

lio, & tamen credebantur. S. Irenæus, qui vixit Año Christi 150, scribit, adhuc suo tempore quasdam Nationes Christianas extitisse, quæ Christianè vivebant, & in omni justitia, per solam veterem Apostolorum Traditionem conversarentur. Sicut ergo in Lege veteri, antequam Prophetarum scripta extitissent, fides extitit, & solum Verbum DEi traditum sufficiebat; ita in Lege nova antecesserunt Traditiones, & priores erant, quàm scripta Evangelistarum & Apostolorum. Ex Evangelistis, & Apostolis accipe aliqua ad fidem, & authoritatem traditionibus conciliandam, & primò quidem generalia.

Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Matth. 18. v. 17. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usq; ad consummationem seculi. Matt. 28. v. 20. Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Luc. 10. v. 16. Deutr. 17. v. 8. & 12. jubet DEus fideles in rebus judicatu difficilibus ad Sacerdotes Leviticos, & judicem illius temporis accedere, ad veritatem percipiendam, ac eorum sententiã ita sequi, ut qui per superbiã noluerit obedire, morte moriatur. Quò igitur majori animi sensu accipienda Christi

verba nos dirigentis ad suam Ecclesiam, cujus solam umbra, & Figura erat Synagoga. Si audiendus erat Christus, tunc, cum de Legis Mosaicæ statu adhuc verba faciens, dixit: *Super Cathedram Moysi, sederunt scribae, & Pharisei; omnia ergo quaecumq; dixerint vobis, servate, & facite.* Matt. 23. v. 2. Certè similiter audiendus est, dum Apostolos circa administrationem, & Gubernationem Ecclesiæ edocens, iis, eorumq; successoribus ait: *Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.* Matt. 10. v. 20. & alibi: *Amen dico vobis, quaecumq; alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo.* Matth. 18. v. 18. Aliàs majorem authoritatem haberet Judaica Synagoga, quàm Christi Ecclesia. Hæc sunt generalia, quæ ostendunt Ecclesiæ authoritatem, & potestatem in regimine fidelium. Accipe alia:

Adhuc multa habeo vobis dicere; sed non potestis portare modò. Cùm autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Jo. 16. v. 12. Ecclesiam ergo Spiritus Sanctus docet omnem veritatem, ergo illa decipi, vel decipere non potest. Docet illam omnem veritatem, ergo in illa error nullus esse potest, alias non doceret omnem veritatem; nec

nec enim omnis veritas cum aliquo errore stare potest, Ecclesia ergo nec loqui, nec præcipere potest quidquam aliter, quàm secundum veritatem.

Sunt autem & alia multa, quæ fecit Jesus; quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros. Joan. 21. v. 25. Et præbuit seipsum vivum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta, apparens eis, & loquens de regno DEI. Act. 1. v. 3. Hæc certè Apostoli, Ecclesiæ communicârunt, non comûnicârunt autè per Scripturam, ut clarum est, ergo per Traditionem; nec enim censendi sunt fuisse tam obliuiosi, ut ea non potuerint Ecclesiæ comûnicare, multò minùs tam invidi, ut noluerint.

Accipe & ea, quæ Paulus ait: Laudo vos Fratres, quòd per omnia mei memores estis: & sicut tradidi vobis, præcepta mea tenetis: Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis. I. Cor. II. v. 23 34. Cùm præcepta de quibus agit, spectantia ad orandi, & Sacro-sanctam Eucharistiam sumendi modum, non inveniuntur ullibi scripta, admitti debet Verbum non scriptum; quod clariùs patet ex eo, quod in fine adjungit: cætera autem, cum venero, disponam, I. Cor. II. v. 34. nullibi enim scriptum est, quid

ipse disposuerit. Unde optimè infer-
tur, Apostolum Corinthiis multa præ-
cepta non scripta, sed Traditiones de-
disse.

Accipe adhuc clariora. Itaq; *Fratres
state: & tenete Traditiones, quas didicistis,
sive per sermonem, sive per Epistolam no-
stram.* 2. Thes. 2. v. 14.

Deniq; 2. Joan. Ep. conclusionem:
*Plura habens vobis scribere, nolui per char-
tam & atramentum; spero enim me futu-
rum apud vos, & os ad os loqui, ut gaudium
Vestrum plenum sit.* Unde justè conclu-
dere debemus, Apostolos multa docu-
menta non scripta dedisse discipulis,
& per eos toti Ecclesiæ communicata,
& tradita fuisse.

Calvinistæ in aliquibus editioni-
bus Bibliorum locò *Traditio*, ponunt
documenta, sed facilè confutantur, &
convincuntur; si Editiones antiquio-
res Græcæ, & Latinæ inspiciantur. Quæ
autem objiciunt A catholici, sunt vel
contra Traditiones humanas Verbo
DEI contrarias, quas Catholica Eccle-
sia damnat; vel certè ubi dicitur in
Novo, vel Veteri Testamento, *non ad-
dideris*, intelligitur *tanquam à se dictum*,
aliàs cum Joanes post Apocalypsin scri-
pserit Evangelium, seipsum damnâset.
Similiter ubi in Veteri Testamento di-
cun-

euntur eæ voces, non debuissent addi post illas alii Libri, & Novum Testamentum. Paulus autem dum dicit: *Licet vos Angelus Evangelizaverit &c.* non dicit de Verbo scripto, aliàs seipsum damnaret, cum aliquas epistolas tardiùs scripserit.

CAPUT XVIII.

An Acatholici aliquas Traditiones admittant?

Respondetur; Acatholicos admittere Traditiones. Ubi enim scripta est Trium Personarum SS. Trinitatis æqualitas? ubi scriptum, Spiritum Sanctum à Patre, & Filio, ut ab uno principio procedere? ubi peccati originalis remedium pro masculis Veteris Testamenti ante diem octavum, quò solo circumcidi poterant, vitâ functis? Ubi remedium peccati Originalis pro foeminis ejus Temporis? ubi scriptura de salute Gentilium, qui veteris Legis tempore vivebant, cum etiam alii à Judæis distincti, fuerint fideles, ut Job, & Amici ejus. Ubi scriptura, quæ præcipit Sabbathi Judaici cum Die Dominico permutati celebrationem? Ubi, quæ præcipit Pascha celebrari die Dominica, vel quæ præcipiat celebrari

81.
Acatholici admittunt traditiones.

Festum Nativitatis Domini; vel Diem Pentecostes? Ubi scriptura declarans, quot sint Sacramenta? Ubi scriptura declarans, quòd tot sint Libri Canonici, & hi quidem præ aliis? Ubi, quòd Symbolum, quod vocamus Apostolorum, re ipsa composuerint Apostoli? Ubi scriptura, de perpetua Immaculatæ DEi Matris Virginitate? &c.

Quod objiciet A catholicus contra Traditiones, applicet sibi aliquam ex supra citatis, & argumentum sibi solvat.

CAPUT XIX.

De Ecclesiæ stabilitate, infallibilitate, & visibilitate.

^{34.}
Quid sit
Ecclesia.

NOMINE Ecclesiæ intelligitur collectio fidelium, qui veram Christi Fidem profitentur ubivis terrarum. Sumitur verò Ecclesia quandòq; particulariter, verb. grat. Ecclesia Claudiopolitana, Albensis, Constantinopolitana &c. Ecclesia Galliæ, Germaniæ, Hungariæ &c. quæ omnes simul sumptæ constituunt unam Universalem, quatenus eandem habent fidem, eundem authorem, eadem Sacramenta, idem Caput. Aliquando Concilia Episcoporum, aliquando Caput Ecclesiæ

siæ

fiæ in iudicio causarum fidei dicuntur Ecclesia, quia Ecclesiam repræsentant; sicut Primores Regni in Comitibus congregati; aliquando verò Rex in iudicio Causarum Regni, vocantur Regnũ, quia Regnum repræsentant.

Ecclesia deficere non potest; quia, *Est Regnum, quod in æternum non dissipabitur.* Dan. 2. v. 44. *Est Civitas fundata in æternum.* Psal. 47. v. 9.

Sed nec errare potest Ecclesia; quia est *columna & firmamentum veritatis,* 1. Tim. 3. v. 15. quia est *Sancta,* ut docet Symbolum Apostolorum; si autem erraret, Sancta non esset, siquidem doceret falsa, & impia. Quia adversus Ecclesiam Christi *Portæ inferi non prævalerunt.* Matt. 16. v. 18. Prævalerent verò, si in errorem incideret. Quia si ecclesia erraret, erraret Christus, & Spiritus Sanctus, jam Doctrina Ecclesiæ, non tam sit Ecclesiæ, quàm Christi, & Spiritus Sancti. *Qui vos audit, me audit.* Luc. 10. v. 16. *Spiritus Sanctus docebit vos omnia.* Joan. 14. v. 26. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis.* Act. 15. v. 28. *Verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, &c. amodo usq; in sempiternum.* Isaïæ 59. v. 21. deniq; exponeret nos DEUS periculo peccati, jubens nos obedire Ecclesiæ, si illa esset fallibilis.

86.

*Ecclesia
stabilis &
infallibilis.*

87.
Ecclesia
Christi vi-
sibilis.

Est Præterea Ecclesia Christi visibilis, quidquid A catholicis somniant, dum dicunt, duplicem esse Ecclesiam, unam *Vocatorum*, conflatam ex bonis, & malis, ovibus, & hædis, quam dicunt visibilem; aliam *Electorum* invisibilem, quæ constat ex solis prædestinatis, & justis. Est, inquam, Ecclesia Christi in terris visibilis, nam,

1mo. Ecclesia Christi est *Lux Mundi*, *Civitas in monte posita*. Matt. 5. v. 14. *Omnes qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus*. Isa. 61. v. 9.

2do. Est visibile Corpus Christi; visibiles enim erant, quibus dixit Apostolus: *Vos estis Corpus Christi*, 1. Cor. 12. v. 27. Ecclesia autem est Corpus Christi. 1. Cor. 12. v. 14. Col. 3. v. 15. Ergo

3to. Ecclesia debet à nobis audiri, consuli, adiri, Matt. 18. v. 17. *Dic Ecclesie, si autem Ecclesiam non audierit &c.* Si autem invisibilis est, qualiter potest audiri, adiri, consuli? Item, invisibilibus qualiter prædicabitur Verbum DEI, qualiter Sacramenta ad ministrabuntur.

4to. In qua Ecclesia indicuntur Concilia, deciduntur quæstiones fidei, puniuntur peccata, illa est visibilis, sed hæc fiunt in vera Christi Ecclesia, ergo.

1°. Salus Gentilibus, & Judæis debet esse possibilis; at non erit possibilis, si Ecclesia non sit visibilis, quia Salvati non possunt, si non sint in Ecclesia, quomodo autem possunt esse in Ecclesia, si nesciant, ubi sit, si eam non videant.

Hinc falsè dicunt A catholici, quòd Ecclesia Christi primis quinq, seculis quidem fuerit visibilis, deinde verò facta sit invisibilis, ut mille ampliùs annis latuerit, nec pura fidei doctrina publica uspiam reperta sit, licet apud Justos, & prædestinatos, pura fides fuerit, quam tamen illi metu Antichristi, id est, ut dicunt, Papæ Romani prodeire non sint ausi; id, inquam, falsum est. Nam.

88.
Figmentum de invisibilitate Ecclesie.

1mo. Hòc modò Christi Ecclesia à fide defecisset, quod est impossibile, ut dictum est N. 86.

2do. Quia tali casu impossibile fuisset Judæos, & Gentiles salvati, nam non potuissent reperire, à quibus de vero DEi cultu instruerentur.

3^{tiò}. Quia Ecclesia Christi est sancta, non fuisset autem sancta, si tot annis non fuisset ausa fidem promere, quam promere tenebatur. Nam: *qui me erubuerit, & meos sermones: hunc Filius hominis erubescet.* Luc. 9. v. 26.

4to. Illa est visibilis Ecclesia, quæ continet bonos, & malos, ut Adversarii fatentur, sed hæc durabit usq; ad finem mundi, juxta illud Christi: *Sinite utraq; crescere usq; ad Messem.* Matth. 13. v. 30. Ergo falsum est, aliquando factam esse invisibilem. Est Ecclesia Regnum Cælorum simile sagenæ missæ in mare bonos, & malos pisces continenti, 2dum Matth. 13. v. 47.

5to. Non potest assignari tempus, quando Ecclesia cœperit esse invisibilis: Aliqui dicunt circa tempus Gregorii Magni; at, assignent dogma, quod tunc cœpisset esse in Ecclesia, quod antea non fuerit?

6to. Si mille annis Ecclesia Christi vera non fuit visibilis, ergo mille annis Ecclesia non fuit Mons in vertice Montium, Civitas in Monte posita, Tabernaculum in sole, Regnum, Sponsa, Corpus Christi, neq; tunc Pastores cognoverunt Oves suas, neq; Oves suos Pastores, neq; potuerunt celebrari Concilia, nec vera Ecclesia audiri, adiri, consuli; quæ omnia sacræ Scripturæ contraria sunt.

39.
Caput Ecclesie necessarium est.

CAPUT XX.

De Capite Ecclesie.

CHristus Dominus abiturus in Cælum.

Iam, vices suas in regimine Ecclesiæ commisit certo alicui homini, à quo omnes Ecclesiarum Rectores dependerent. Ratio est: quia voluit Ecclesiæ suæ providere de optimo Regimine, tale autem est Monarchicum, quod unus administrat. Secundò, quia Ecclesia est unum ovile, una domus, unum Regnum, unus exercitus, unum corpus; Joan. 10. v. 16. 1. Tim. 3. v. 15. Dan. 2. v. 44. Cant. 6. v. 3. 1. ad Cor. 12. v. 13. Unius autem Ovilis, unus est Pastor, unius Domûs, unus Paterfamilias, unius Regni, unus Rex, unius Exercitûs, unus Imperator, unius Corporis, unum Caput. Tertiò, Synagoga habuit unum Caput externum Aaronem, Eleazarum, Phinees &c. Ergo & Ecclesia, cujus figura erat Synagoga. Quartò, quia aliàs non posset unitas fidei conservari, vel fides aptè propagari, ad minùs tam facilè. Hinc Sanctus Hieronymus Libr. 1. in Jovin. *Inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto Schismatis tollatur occasio.*

Has autem vices non demandavit alicui Lajco Principi, vel Magistratui, quia Spiritus Sanctus, Act. 20. v. 28. Non Herodem, vel Tyberium posuit, Sed Episcopos regere Ecclesiam DEI. Item Apo-

90.
Non Lajc
cus.

Apostolus enumerans, 1. Cor. 12. v. 28. Primores Ecclesiæ, non meminit Magistratûs Lajci, sed Apostolorum, Prophetarum, Doctorum. Item Eph. 2. v. 20. dicitur Ecclesia ædificata supra fundamentum Apostolorum, non Regum, aut Lajci Magistratûs.

Demandavit ergo, & commisit vices suas Petro, probatur id

91. *Sed Apostolus Petrus.* Primò ex illo Christi: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Matt. 16. v. 18. Ubi per Petram Concilia, & Sancti Patres, etiam Augustinus Serm. de Cathedra Petri, significari volunt Sanctum Petrum. Et revera Petrus intelligi debet, uti patet

92. *Promissio-nes Christi facta* à simili; si enim quis dicat: *Tu es Fulgentius, hoc Fulgore fulgebit mundus,* nemo dubitabit, quin per *Fulgorem* intelligatur *Fulgentius*. Patet secundò ex textu Syriaco, ubi dicitur: *Tu es Kepha,* id est *rupes*, & super hoc *Kepha,* id est, hanc rupem ædificabo Ecclesiam meam. Latinus autem prius *Kepha* vertit *Petrus*, quia *Petrus* ad significandum hominem aptius erat, quam *Kepha*. Græcè verò & Πέτρος, & Πέτρα lapidē significat. Tertiò, quod per *Petram* intelligatur *Petrus*, patet ex antecedentibus, & consequentibus, quæ in illa loquutione Christi Domini respiciunt
Pe-

Petrum; sensus enim Verborum Christi est: Quia tu Simon Bar-Jona, sive filius Jonæ, me confessus es Filium DEI, ideo ego dico Tibi: *quia tu es Petrus, & supra hanc Petram edificabo Ecclesiam meam.* Quam dignitatem *Petra* seu fundamenti Petrus accepit ob meritum fidei, quâ confessus est Christum esse Filium DEI; sed etiam Conjunctio & vanè adderetur, quâ conjungitur Petrus cum hoc *super hanc Petram* nec super Petrum caderent Verba subsequenti: *Et tibi dabo claves Regni Cœlorum &c.* Si per Petram non intelligeretur Petrus. Jam sic formatur argumentum: Ecclesia Christi fundata est super *Petram* seu *Petrum*, ergo Petrus fuit Ecclesiæ fundamentum; sed fundamentum communitatis & multitudinis est ille, qui præest, sicut fundamentum familiæ Paterfamilias. Ergo. Est verò Petrus fundamentū secundarium in Christo fundatum, juxta illud Esaiæ 28. v. 16. *Eccce ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum angularem, præciosum, in fundamento fundatum.*

Probatur secundò ex verbis, quæ subsequuntur: *Tibi dabo Claves Regni Cœlorum, id est Ecclesiæ; quæ est Regnū Spirituale, & quodammodo Cœlorum.* Quia in Cœlum, tanquam finem suum

rendit. Per Claves autem intelligitur potestas gubernativa Ecclesiæ, uti colligitur ex praxi; tunc siquidem alicui censetur tradi potestas regendi Urbē, Arcem, Collegium &c. dum traduntur ejus Claves: tūm quia Claves in Scriptura passim significant Principatum. *Dabo clavem domus David super humerum ejus*, Isa. 22. v. 22. id est regimen regni David. *Sanctus & verus qui habet clavem David*. Apoc. 3. v. 7. id est principatum Ecclesiæ. Item colligitur ex eo, quod additur: *Quodcumque solveris &c. quodcumque ligaveris &c.* quibus datur Petro potestas, pro toto mundo, tum solvendi à vinculis, quibus prohibentur à regno Cœlorum, tum quoscunque ligandi per Leges, censuras, &c.

93.
Institui-
tur Rector
universa-
lis,

Probatur tertio ex Joan. 21. v. 17. *Pasce oves meas. meas*, non has, aut illas, sed quotquot meæ sunt, id est, universas. *Pasce*, id est rege; Pascere enim Phrasi Scripturæ, idem est, ac regere. Isa. 44. v. 28. Pl. 77. v. 71.

94.
Præroga-
tiva Petri.

Probatur, quarto ex variis indiciis, & prærogativis Petri; quarum prima est, quod Christus Dominus illi Nomen mutaverit: *Vocaberis Cephias*. Joan. 1. v. 42. id est lapis. Quò nomine etiam Christus Dominus sæpe in Scripturis

ris appellatur Psal. 117. v. 22. Dan.
2. v. 34. Matth. 21. v. 42. ad Rom. 9.
v. 33. 1. Cor. 10. v. 4. ad Eph. 2. v.
20. 1. Petr. 2. v. 7.

Secunda prærogativa, quòd in Apo-
stolis enumerandis, Scriptura primum
locum soleat Petro tribuere, ut Matt.
10. v. 2. *Duodecim autem Apostolorum
nomina sunt hæc: Primus Simon, qui di-
citur Petrus.* Marc. 3. v. 16. Luc. 6. v.
14. Act. 1. v. 13. Imò nobis depingit
illum interdum velut aliorum Apo-
stolorum Patrem, Caput, ac Principem, &
velut in proprio seorsum gradu consti-
tutum. Marc. 1. v. 36. *Et prosequutus est
eum Simon, & qui cum illo erant.* Marc.
16. v. 7. *Sed ite, dicite discipulis ejus, &
Petro, quia præcedit vos in Galilæam.* Luc.
8. v. 45. *Dixit Petrus, & qui cum eo erant.*
Luc. 9. v. 32. *Petrus verò, & qui cum illo
erant, &c.* Act. 2. v. 14. *Stans autem Pe-
trus cum undecim levavit vocem suam, &
loquutus est eis.* Act. 5 v. 29. *Respondens au-
tem Petrus, & Apostoli, dixerunt.* Inter-
dum verò velut aliorum omnium no-
mine respondet Petrus, Matt. 19. v. 27.
*Tunc respondens Petrus dixit ei: Ecce nos
reliquimus omnia, & sequuti sumus Te,
quid ergo erit nobis?* Luc. 12. v. 41. *Ait
autem ei Petrus: Domine, ad nos dicis hanc
parabolam, an & ad omnes?* Joan. 6. v.
69.

69. *Respondit ergo ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus, verba vitæ æternæ habes. Et nos credidimus, & cognovimus, quia tu es Christus Filius DEI.*

Tertia est, quòd solus cum Christo ambulaverit, super aquas Maris. Mare significat Mundum juxta Plalmistam: *Hoc mare magnum, & spatiosum illic reptilia, quorū non est numerus. Ps. 103. v. 25.* Per hoc quòd Petrus se misit in Mare, privilegium expressit Pontificii singularis, quòd Orbem universum susceperit gubernandum aliis Apostolis vehiculo navis contentis, quæ particulares designavit Ecclesias.

Quarta: quòd specialiter sit Confessus Christum esse Filium DEI vivi, propter quod audire meruit: *Beatus es Simon Bar-Jona, quia Caro & Sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in Cælis est. Matth. 16. v. 17.* Confessus autem est Filium DEI *naturalem*, non sicut reliqui, qui vocabant eum Filium DEI, uti reliquos Sanctos; ideo Sanctus Hieronimus Petrum vocat primum Filii DEI confessorem.

Quinta; quod speciatim, ac solus jussus sit à Christo Petrus solvere didrachma, pro ipso Christo, ac pro se, unde intulerunt cæteri Apostoli Petrum sibi esse prælatum, ut ait S. Hieron. Chrysoptom^o Origines. Sex-

Sexta, sicut Ecclesiæ promissa est stabilitas 1. Tim. 3. v. 15. promittitur & Petro, pro quo Christus specialim orat. Luc. 22. v. 31. *Simon, Simon, ecce Sathanas expetivit vos, ut cribraret sicut Triticum; ego autem oravi pro Te, ut non deficiat (ecce stabilitas) fides tua: & tu aliquando conversus, confirma fratres tuos.* Adverte, *Confirma Fratres*, quod præminentiam significat, & adstruit. SS. Patres agnoscunt, quòd tunc Petrus sit constitutus Caput & Princeps reliquorum, stabilis Ecclesiæ stabile fundamentum.

Septima; Primus ex Apostolis vidit Christum redivivum 1. Cor. 15. v. 5. *Visus est Cepha, & post hoc undecim.*

Octava; Petro Christus prædixit mortē, & genus mortis, nimirum Crucis. Joan. 21. v. 18. ejusdem secum voluit fieri participem mortis, quem ante fecit participem ejusdem secum muneris.

Nona; Petrus Discipulorum centum viginti cœtum convocavit illisq; proposuit, esse eligendum aliquem in locum Judæ. *Exurgens in medio Fratrum &c.* Actor 1. v. 15.

Decima, Primus omnium Evangelium prædicavit, & in prima prædicatione

tionem convertit *animas circiter tria milia.* Act. 2. v. 41.

Undecima ; Primus fecit miraculū in Ecclesia ad fidei confirmationem. *In Nomine J. Christi Nazareni surge, & ambula,* Actor. 3. v. 4. 6.

Duodecima ; Petrus tanquam supremus, divinitusque institutus Judex, Ananiam, & Saphiræ fraudem deprehendens, eos condemnavit, mortēque per suum Verbum mulctavit. Act. 5. v. 5. 10.

Decima tertia ; Petrus generalem Visitationem fidelium instituit, Act. 9. v. 32. *Factum est autem, ut Petrus, dum pertransiret universos, deveniret ad Sanctos, qui habitabant. Lidde.*

Decima quarta ; Utī Judæis, ita & Gentibus primus Evangelium prædicavit, ut ipse innuit, Act. 15. v. 7. *Viri Fratres, vos scitis, quoniam ab antiquis diebus DEUS in nobis elegit, per os meum audire Gentes Verbum Evangelii, & credere.*

Decima quinta ; Dum Petrus Servaretur in Carcere, oratio fiebat sinè intermissione ab Ecclesia ad DEum pro eo. Act. 12. v. 5. quod pro aliis factum esse non legitur.

Decima sexta ; Præsedit utī in electione

atione Sancti Matthiæ, ita & in Conci-
lio Hierosolymitano. Act. 15. v. 7.

Decima septima; Ejus gratiâ venit
Paulus Hierosolymam, ad Gal. 1. v. 18.

Plures prærogativas addere omitto,
ne opusculum, cujus compendio stu-
deo, excresecat: illud ex præcipuis sit,
quod hunc Ecclesia talem agnoscat,
hunc Sancti Patres vocent: Primum
Christianorum Pontificem, Discipu-
lorum Ducem, Apostolorum Princi-
pem, Principem, Caputq, Cœterorum,
Caput, Fontem, Radicem totius Ec-
clesiæ, Vicarium Christi. &c.

Sed & per Prophetas Primatus Petri
fuit prædictus. Unicum adduco Isa. ^{95.} Per Pro-
phetas
28. v. 16. *Idcirco hæc dicit Dominus DE- phetas
US: Ecce ego mittam in fundamentis Sion prædictus.*
*lapidem, lapidem probatum, angularem,
pretiosum, in fundamento fundatum.*

Apostolos fundamenta esse Ecclesiæ
perspicuum est, ex Apocalypsi ubi S.
Joan. describens fundamenta, partes,
& ornamenta Civitatis sanctæ ait: *Et
murus Civitatis habens fundamenta duo-
decim, & in ipsis duodecim nomina, duode-
cim Apostolorum Agni.* Apoc. 21. v. 14.
Inter quæ fundamenta, quemdam emi-
nere lapidem, qui excellat, Isaïæ verba
indicant: *Ecce ego mittam in fundamen-
tis lapidem, lapidem probatum, &c.* Sed

quisnam iste est Lapis? Explicat ipse
 Christus Fundator Ecclesiæ, dum di-
 cit ad Petrum. Joan. I. v. 42. *Tu es Si-
 mon Filius Jona, Tu vocaberis Cephas.* Sy-
 riacum nomen Petram significat, ut
 ostendit, quod proxime sequitur:
 quod interpretatur *Petrus*; ubi obser-
 vatu dignum est utrumq; nomen, quod
 Græcis & Πέτρος, Πέτρα, significet lapi-
 dem, quam ob causam alio in loco
 Christus eundem Petrum sic alloqui-
 tur: *Et ego dico Tibi, quia Tu es Petrus, &
 super hanc Petram ædificabo Ecclesiam me-
 am.* Matt. 16. v. 18. Videamus autem
 titulos lapidis ab Isaia descripti, qui-
 bus primatûs Apostolici Excellentia
 depingitur, tam in Petro, quàm in suc-
 cessoribus.

Primò: dicitur lapis *probat*us, & qui-
 dem jure optimo id convenit sedi Pe-
 tri, cùm omne probationis, & pugnae
 genus experta sit, persecutiones, exi-
 lia, cædes &c. à Judæis, Græcis, Bar-
 baris, Turcis, Hæreticis, Schismaticis,
 Atheis, Imperatoribus, Regibus, opti-
 matibus &c. nec in fide vacillavit. Et
 ne Pontificum sanctitati stabilitas hæc
 tribuatur, cùm tribuenda sit Christo,
 qui Ecclesiæ suæ Sponsæ promisit, cum
 ea se futurum omnibus diebus usq; ad
 consumationem seculi. Matth. 28. v.

20. permittit ut eorum nonnulli vitam parum ducerent religiosam, si vera sunt quæ de illis scribuntur.

Secundò: *angularis*, quia duos parietes, Judæos scilicet: & Gentiles colligat, & hæc est differentia, inter Pontificem Judæorum, qui lapis quidem erat, & fundamentum, non tamen lapis *angularis*; Gentiles enim Judæis non colligabat, nam Gentiles extra Synagogam erant.

Tertiò; *pretiosus* dicitur; quia ex eo infinitus thesaurus in Ecclesiam totius mundi dimanat; cum à sede Romana Petri Evangelium delatum sit in Galliam, Germaniam, Angliam, Hungariam, & omnia Regna. Habemus ex hac sede Dogmatum explanationem, Sacramentorum Cæremonias, Indulgentiarum communicationem, in credendo unitatem, ut sit nobis vinculum pacis, & quasi nodus fidei.

Quartò: in *fundamento fundatus*, ut fundamentum quidem agnoscamus, sed dependens, sed posterius, sed subalternum, suppositumq; independenti, primo, summo, absoluto, suiq; ordinis unico fundamento, de quo Apostolus, I. Cor. 3. v. II. *Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id, quod positum est, quod est Christus JESUS.* Talis est

lapis hic fidelibus; incredulis verò lapis offensionis, & Petra Scandali; nec enim animalis homo per Sapientiam Mundi, quæ stultitia est apud DEum, capere vult, quòd homo mortalis, peccator, cœteris similis, censendus sit fundamentum Ecclesiæ perpetuò stabilis futuræ, quæ est columna & Firmamentum veritatis, 1. Tim. 3. v. 15.

96.
Petro mortuo succedunt alii in regimine Ecclesiæ.

Quemadmodum autem in Synagoga, quæ fuit umbra Ecclesiæ Christi, uni Pontifici successit alius, Aroni, Eleazarus, Eleazaro, Phinees, &c. Ita & in Ecclesia fieri necesse est. Nam cum Ecclesia usq; ad finem mundi mansura sit, debet etiam ejus fundamentum manere, id est *Petrus*, Petrus autem in persona propria manere non potuit, ergo debet manere in successore.

Secundò, potestas solvendi, & ligandi data Petro semper debuit manere in Ecclesia Christi, quamdiu ea durat, ergo eò mortuò, debuit transferri ad successores.

Tertiò, Petrus erat Pastor totius Ecclesiæ constitutus, secundùm SS. Patres, *ut unitas Ecclesiæ servetur*; hæc autem necessitas unitatis servandæ, est etiam post mortem S. Petri, imò major. Ergo.

Quar-

Quartò: Pastor est propter gregem, ergo cum Grex Christi maneat post mortem S. Petri, debet habere suum Pastorem alium; cum non Grex committatur Pastori in ejus commodum; sed Pastor instituat in commodum Gregis. Sicut Reges, & Principes constituit in comòdum Populorum DEUS, & subditorum saltem primariò, & non populos in commodum Principum, & Regum.

Succedit ergo in hoc munere Petro Pontifex Romanus, qui ei succedit in sede & Episcopatu. Propositio supponit Petrum fuisse Episcopum Romanum Sedisse Romæ, quod A catholici impugnant; verùm Authoritas Ecclesiæ, Scriptòrum, & SS. Patrum asserentium, Sanctum Petrum sedisse Romæ, major nobis debet esse, quam temeritas negantium. Caly. Lib. 4. Inst. C. 6. §. 15. ob authoritatem SS. Patrum, concedit Petrum esse Romæ mortuum; ergo ob eandem debet admitti etiam ab A catholicis Calvinum sequentibus, quòd ibi sedem habuerit, cum id SS. Patres asserant, & specialis ratio negandi non sit. Et certè conveniens erat, ut ubi Sathanas sedem fixerat iniquitatis, ubi colluvies erat Idololatriæ & superstitionis; ibi constitutur fundamen-

97.
Romanus
Pontifex
successor
Petri in
regimin
ne.

tum, & caput veræ Religionis. Quis autem dubitabit, Romæ plùs, quàm alibi superstitiones, & Idololatriam viguisse?

Dixi illativè: *Succedit ergo; si enim is, qui succedit Regi, v. g. Hungariæ S. Stephano in throno, & Corona, succedit in Regio munere, & potestate, clarum est, quòd & is qui succedit S. Petro in Episcopali sede, succedit in Episcopali munere, & Potestate.* Aliquis Petro successit in Vicaria Christi potestate; alius autem succedere non potuit, quàm Romanus Pontifex. Verum est, quod S. Petrus Antiochiæ federit priùs septem annis, sed hanc ante mortem longè deseruit, & cessit Evodio, nec sedi huic unquam à Sanctis Patribus fuit delatus Primatus, vel à Conciliis. Cùm è contrà SS. Patres Episcopum Romanum agnoscant universalem Papam, universalem Principem pastorum, Primæ sedis Antistitem, omnium Caputum Caput, & sumum Pastorem Patrum &c. Concilium Nicænũ I. Can. 6. dicit: *Ecclesia Romana semper habuit primatum.* Chalcedon. *Qui tenet sedem Romæ, Caput, & Princeps est omnium Patriarcharum.* Can. 39. Alibi autè à Concilio Chalc. Act. I. Papa Romanus vocatur: *Omnium Ecclesiarum Caput, universa*

versalis Ecclesie Papa. In Nicæno 2. Dicitur Romana sedes per totum Orbem primatum obtinere.

Ostenditur ulterius ex praxi Veteris Ecclesie; nullum enim Concilium habitum est legitimum, nisi auctoritate Romani Pontificis niteretur.

Secundò, in exortis Quæstionibus circa fidem, ex toto orbe ad Romanum Pontificem, tanquam ad supremum Judicem appellatum est.

Tertiò, Romanus Pontifex hæreses exortas condemnabat; Quartò, à Pontifice Romano appellatio ulterior non dabatur. Quintò, ille Episcopos in toto Orbe instituit, deposuit, restituit. Sextò, Regna integra, & Gentes, quæ Christi fidem amplectebantur, non ad alium, quàm ad Romanum Pontificem, pro susceptione in gremium Ecclesie; pro ordinandis sibi Ecclesiis, Episcopatibus, accedebant. Reolat unaquæq; Gens annales suos, videbit, & deprehendet.

Majores suos, dum è Gentilitatis tenebris ad Lucem Evangelii miserantis DEi gratiâ transibant, ad Romanum Pontificem, pro benedictione, Ecclesiarum suarum ordinatione &c. & non ad alium ullum recurrisse.

Cùm ergo Romanus Pontifex sit suc-

98.

*Ejus est
decidere
contro-
versias fi-
dei.*

cessor S. Petri in Ecclesiæ Regimine, ad illam spectat judicare res. fidei. contro- versas, & de Scripturarum sensu. Illi dicitur, Luc. 22. v. 32. *Et tu aliquan- do conuersus confirma* (sinè dubio in fide) *fratres tuos.* Matth. 16. v. 19. *Tibi dabo Claves Regni Cælorum &c.* id est, potesta- tem aperiendi Cœlum, quibus clausum est; claudit autem Cœlum ignoran- tia fidei. Joan. 21. v. 17. *Pasce oves me- as,* utiq; pabulo veræ fidei. Hos Textus sic applicant Sancti Patres, & Eccle- sia Pontifici Romano.

99.
*Errare
non potest
in deci-
dendo ut
Pontifex.*

Nec potest errare in decisionibus fi- dei, si decidat ut Pontifex, de Cathe- dra, & ex officio; id est, quando inten- dit totam Ecclesiam obligare ad suam sententiam tenendam, v. g. Dum Ca- nonizat aliquem Sanctum; vel propo- sitionem aliquam tanquam hæreticam, damnat, &c. spectat enim ad DEi pro- videntiam, ut illum errare non permit- tat. Ratio est,

Primò, Ecclesia errare non potest, ut dictum N. 86. Ergo nec Pontifex, qui eam regit.

Secundò, Pontifici datæ sunt Claves à Christo ad aperiendum Cœlum; at clauderet illud, non aperiret, si in re- bus fidei erraret.

Tertiò, Cùm Pontifici Christus di- xerit:

xit: *Pasce*, dedit illi omnia necessaria ad pascendum; ad hoc autem est necessaria in rebus fidei infallibilitas, si enim erraret in fide, non *pasceret*, sed *inficeret* oves Christi. Ergo.

Quartò. Pontifici dictum est; *Confirma fratres*; si autem in fide erraret, non *confirmaret*, verum *deciperet* fratres.

Quintò, sic sentiunt SS. Patres, & Ecclesia; quas enim hæreses damnavit Pontifex, damnavit Ecclesia. Demùm Ecclesia errare non potest, atqui Ecclesia dicit, Pontificem errare in decisionibus fidei non posse, ergo errare non potest Pontifex.

Potest tamen errare, si decidat ut privatus Doctor, uti & in quæstionibus facti, quæ concernunt negotium privatum; in his enim relinquitur iudicio suo naturali. Hinc licet Pontifex possit esse quoad vitam improbus, id infallibilitati in decisione rerum fidei officere non potest, si decidat ut Pontifex. Nam quis sceleratior quàm Caiphas, qui Christum ad mortem condemnavit? quia tamen erat Pontifex anni illius, prophetavit, id est, docuit, quod verum erat, Joan. 11. v. 49. Ideo Christus Dominus dixit: *Quæcumq; dixerint vobis, servate, & facite; secundum opera*

xoo.
Potest in
aliis ut
privatus.

opera verò eorum, nolite facere. Matth. 23.

ŷ. 2.

Per quod clarè significavit, vitam improbam Pontificis non obstare ejus infallibilitati in decidendo, & in dirigendo, ac gubernando Ecclesiam. Imò id DEo inglorium non est, qui eligit infirma mundi, ut confundat fortia; sicut mirabile est, quòd per Piscatores convertit Mundi Principes, quòd ad vilia elementa, aquam, oleum, panis & vini species, alligaverit vim Sacramentorum; quòd per stultitiam prædicationis crucifixi salvet credentes; sic etiam, quòd homines mortales, & peccatores faciat Ecclesiæ Petram, columnam & firmamentum veritatis; qui licèt in rebus privatis, ac se concernentibus errare possint; in rebus verò Ecclesiæ fidem spectantibus à veritate non valeant deviare.

Utì & in Veteri Testamento, quod umbra erat Novi, factum esse constat; Ubi DEus ad Pontificem hominẽ cæteroquin mortalem, peccatorem, qui in rebus privatis falli, & fallere potuit, litigantes, in rebus controversis, *quæ ad DEum pertinent* dirigebat, 2. Paral. 19. ŷ. 11. Ut accipiant *Judicii veritatem*, sententiæq; ejus sub pœna mortis acquiescere debebant, ut clarum est ex Deuter. 17. ŷ. 9. & sequentibus. CA-

CAPUT XXI.

Quòd Judex in decidendis Controversiis fidei non possit esse sacra Scriptura sola.

A Bundè quidem id colligitur ex supra dictis, quia verò in hac quæstione cardo rei vertitur, judicavi non inutile futurum, si proponam summatim argumenta, quæ ostendant sacram Scripturam non posse esse Judicem controversiarum fidei; prout nimirum judex ferens sententiam, debet distingvi à norma, & regula, juxta quã sententiam fert.

Primò enim, Judex inter litigantes ita debet pronunciare sententiam, ut uterque litigantium possit intelligere, quænam sit sententia Judicis, & possit alter eorum fateri, pro se, alter contra se latam esse sententiam: hoc autem sacra Scriptura facere non potest; nam de variis dogmatibus inter se dissident Calvinistæ, Lutherani, Unitarii, in unaquaq; earum religionum, v. g. Inter Remonstrantes, & Contra - Remonstrantes: Puritanos, & Anti-puritanos apud Calvinistas circa sensum Scripturarum gravis est contentio; omnes Judicem allegant sacram Scripturam, & ta-

107.
Litigantes debent intelligere pro quo Judex ferat sententiam: Scriptura id prestare non potest.

& tamen hæcenus nulla pars à Scriptura audivit pro se, vel contra se latam esse sententiam; aliàs enim cessaret inter eos dissidium. Sequitur ergo, quòd sacra Scriptura, ut ut per eos clara, & perspicua, non ferat sententiam, adeoq; non sit Judex Controversiarum; vel si sententiam tulit, vel Calvinistas, vel Lutheranos, &c. esse pervicaces necesse est, qui sententiæ latæ non acquiescunt. Dicant quæso, pro quibus lata sit sententia, & probet Calvinista, vel Lutheranus contra Ariannum argumento tali, pro se latam esse sententiam, quod is pro se assumere non possit.

102.
*Scriptura
 secundum
 literam
 Judex esse
 non potest.*

Secundò : In Scriptura sacra duo spectantur : Litera, & sensus : secundum neutrum horum autem Scriptura potest esse Judex controversiarum fidei; non secundum Literam : nam ille non potest esse Judex infallibilis, qualis hic debet esse, qui ducit in errorem, Scriptura autem si ejus nudam literam spectes ducit in errorem, nam teste Apostolo : *Litera occidit; Spiritus autem vivificat.* 2. Cor. 3. v. 6. Sic Manichæi ad Literam accipientes Scripturam, Vetus Testamentum afferebant esse contrarium Novo, eò, quòd diceret : *DEum creasse omnia,* Gen. 1.

¶. I. NOVUM autem dicat Verbum cre-
 âsse omnia, Joan. I. v. 3.

Non etiam Scriptura potest esse Ju-
 dex, si ejus sensum spectes; nam Scri-
 ptura quoad verum, & legitimum sen-
 sum sæpe est obscura, & difficilis intel-
 lectu, ex qua obscuritate sæpe oritur
 controversia, quoad ejus legitimum
 sensum, & quoad hoc, quis nempe sit
 legitimus Scripturæ sensus, non potest
 esse Judex ipsa Scriptura, etiam diver-
 sis locis inter se collatis, quasi verò u-
 nus alterum explicaret; nam unus li-
 tigans potest dicere: hunc esse altero
 clariorem, secundum hunc esse expli-
 candum alterum; alter vice versa, al-
 terum dicet esse clariorem, & per se-
 cundum debere explicari primū; Scri-
 ptura autem semper manebit in suis
 terminis, nunquam dicet, hunc esse ob-
 scurum, illum clarum, hunc per illum
 explicari debere. Ergo Scriptura in
 hoc negotio Judex esse non poterit.

Deinde multa sunt testimonia Scri-
 pturæ, quorum sensus legitimus non
 potest haberi ex Scriptura. v. g. *Euntes*
docete omnes gentes, baptizantes eos in No-
mine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.
 Matth. 28. v. 19. Sensus verus etiam
 juxta Adversarios est, quòd in Bapti-
 smo debeant hæc verba pronounciari, &

103.
*Neque si
 ejus sen-
 sus specte-
 tur.*

104.
*Multorū
 textuum
 Scripturæ
 sensus le-
 gitimus,
 ex scri-
 ptura ha-
 beri non
 potest.*

quòd

quòd non sufficiat interna voluntas, & intentio baptizandi *in Nomine Patris &c.* Similiter Christus Dominus in ultima Cœna dixit in institutione Eucharistiæ: *Comedite, bibite:* in lotionem autem pedum: *Et vos debetis, alter alterius lavare pedes.* In primis verbis: *Comedite*; etiam A catholici agnoscunt Præceptum, & quidem ut prætendunt, quòd obliget ad sumendam Eucharistiam sub utraq; specie, quoad lotionem pedum autem præceptum non agnoscunt. Quæro unde illis constat, esse præceptum, & quidem quoad sumptionem utriusq; speciei; non verò esse præceptum quoad pedum lotionem, cum illud *debetis*, videatur sonare præceptum? Sicut si Pater-familias dicat servo: *Tu debes parare Mensam;* Convivis autem dicat: *Comedite, bibite, læti estote:* Ubi verba priora vim præcepti habere judicabuntur, non verò posteriora dicta Convivis.

Tertiò, multæ Controversiæ sunt circa fidem, quarum vel nulla mentio fit in Scriptura, vel non sufficiens ad hoc, ut Scriptura de his definiat, ergo circa has alius Judex quæri debet. Adfero duas: 1. An Libri Tobix, Judith, Sapientix, Ecclesiastici, Machabæorum sint Canonici? Affirmamus Catholici

105.
*Multarum
 controversiarum
 fidei mentio
 nulla,*

tholici, negant A catholici: quis erit ^{vel non} Judex? quis litem decidet? Scriptura ^{sufficiens} esse non potest. Nos allegamus ^{est in Scri-} Traditionem Ecclesiæ; illi Traditio- ^{ptura.} nem Judæorū; quia, inquiunt, in Canone Hebræorum apud Hieronymum non reperiuntur; ideo pro Canonicis, & divinis haberi non possunt. Fatientur igitur, alium in hac causa judicem, quàm Scripturam esse oportere. Et quem illum? Traditionem Judæorum? Mira res! pluris Judæos, quàm Christianos faciunt, & cùm ipsi Christiani esse velint, Catholicæ Ecclesiæ Traditionibus infensi sunt; Judæorum autem Traditiones in pretio habent. Cur non dicunt cum Augustino Libr. 18. de Civitate DEI. C. 36. *Machabæorum Libros, non Judæi, sed Ecclesia pro Canonicis habet.*

2. Quot sint Sacramenta Novæ Legis? Catholici dicimus septem, A catholici comunitè duo. Quid autē Scriptura? nihil de hoc numero definit expressè, proinde judex in hac Controversia esse non potest. Unde ergo Catholici habent esse septem? Ex Traditione, & Consensu Ecclesiæ. Unde A catholici esse duo? viderint ipsi. Certè ex Scriptura hoc non habent,
!
aut

aut si putant se habere, præstent hæc Tria:

Primò: ex Scriptura ostendant nomen Sacramenti tribui Baptismo, & Eucharistiæ, non item Confirmationi, Ordini, Pœnitentiæ, Extremæ unctioni, Matrimonio.

Secundò: ex eadem Scriptura definiant Sacramentum.

Tertiò, demonstrent definitionem convenire Baptismo, & Eucharistiæ, non verò reliquis. Hæc si præstent salva res est; at nunquam præstabunt.

106.
*Controversiarum
 Judex in
 antiqua
 Lege non
 erat Scri-
 ptura.*

Quartò: in Veteri Testamento non Scriptura, sed Pontifex erat Judex Controversiarum Legalium majoris momenti, uti & earum rerum, quæ ad Decalogum, Cultum DEI, & Fidem spectabant, uti patet ex Deuter. 16. v. 18. Deut. 17. v. 8. 2. Paral. 19. v. 10. Exod. 18. Num. 11. v. 16. Erat autem apud illos duplex Tribunal, ut ex suprâ citatis patet, *Minus*, quod habebatur in singulis Civitatibus, in quores faciliores, & minores discutiebantur, ab hoc appellabatur ad aliud. *Majus*, constans ex Personis septuaginta, præter Pontificem qui præsidebat, in hoc discutiebantur causæ appellatæ, & omnes majores etiam ad fidem spectantes, ut patet ex 2. Paral. 19. v. 11.

Amarias autem Sacerdos & Pontifex ve-
ster, in his, quæ ad DEum pertinent, præsi-
debit; Quæstiones autem fidei, ad DE-
um pertinent. Sic quæstio Herodis
Matth. 2. v. 4. Ubi Christus nasceretur?
 ad fidem spectabat, quæ ad Concilium
 delata fuit, nec eam audebat Herodes
 extra Concilium discuti facere.

Quintò, etiam in Novo-Testamen-
 to semper vel à Pontifice, vel à Con-
 ciliis per Pontificem approbatis, &
 non à sacra Scriptura litigantes de fi-
 dei rebus suam acceperunt, & audive-
 runt sententiam. Sic dum tempore
 Apostolorum quæreretur: an Circum-
 cisio, & observatio Legalium sit ad
 salutem necessaria? Non definivit
 quæstionem Scriptura sacra, nec Pau-
 lus, vel Barnabas, licet eam determi-
 nare potuissent, cum fuerint Apostoli,
 Prophetæ, & Doctores ambo, & spe-
 cialiter à DEo electi, ut Gentibus E-
 vangeliū prædicarent; sed quæstio-
 nem detulerunt ad Concilium Apo-
 stolorum, ubi quæstio fuit discussa, &
 terminata. Apostoli porro, licet po-
 tuissent in utramque partem quæstio-
 nis testimonia Scripturæ adducere, ea
 non adduxerunt, sed ex directione
 Spiritus Sancti, quam Christus promi-
 sit illis, & successoribus, sententiam

roy.
 Nec in
 primiti-
 va Eccle-
 sia, ut o-
 stendit
 praxis A-
 postolo-
 rum.

protulerunt : *Visum est Spiritui Sancto,
& nobis, Act. 15. v. 28.*

108.
Et Eccle-
sia primi-
tiva usq;
ad mo-
derna
tempora
in decisio-
ne Contro-
versiarū.

Post tempora Apostolorum diversæ
Controversiæ exortæ definitæ sunt à
Romano Pontifice, vel à Conciliis à
Pontifice approbatis, & qui sententiæ
eorum parere noluerunt pro Hæreti-
cis sunt habiti.

Sic decisum est primò : Utrùm Pas-
cha debeat celebrari die Dominico ; &
non cum Judæis decimâ quartâ primi
Mensis tantum ? definitum à Victore
Papa post multa Concilia Anno 198.

2. An lapsi post baptismum absol-
vi à peccatis possint ? Negavit Nova-
tianus, damnatus à Concilio Rom. sub
Cornelio Papa Anno 255.

3. An in DEO sint tres personæ rea-
liter distinctæ ? Negavit Sabellius, af-
ferens esse unam tantum, damnatus à
Concilio Alexandrino sub sylvestro
Papa Anno 319.

4. An Christus sit purus homo ? asse-
ruit Paulus Samosatenus, damnatus
à Synodo Antiochena, tempore Dio-
nyfii Papæ Anno 266.

5. An Christus sit Verbum Patris,
eiusdemq; cum eo substantiæ ? Nega-
vit Arius, damnatus à Concilio Nicæ-
no I. sub Sylvestro Papa Anno 325.

6. An

6. An Spiritus Sanctus sit DEus? Negârunt Macedoniani, damnati in Concilio Constantinopolitano I. sub Damaſo Papa Anno 383.

7. An homo ſinè gratia DEI per ſo- las vires naturæ poſſit implere legem, ſi velit? Afferuit Pelagius, & Cœleſti- us, damnati in Concilio Milevitano ſub Innoc. I. Anno 416.

8. An parvuli naſcantur in peccato originali, & ad illud abolendum indi- geant Baptiſmo? Negavit Pelagius & Cœleſtius, damnati in Concilio Mile- vitano, & poſtea à Zoſimo Papa. Alia brevitatis cauſâ omitto.

In his autem tria notantur. 1. Quòd altera pars litigantium clarè ſit damnata. 2. Quòd hæc damnatio facta ſit ab Eccleſia tanquam à Judice, quæ aliquando tulit ſententiam per Pontificem, qui eſt Caput Eccleſiæ; aliquando per Concilia, quæ repræ- ſentant Eccleſiam. 3. Quòd Luthe- rani, & Calviniftæ agnoſcant hanc da- mnationem eſſe legitimè factam, legi- timè eſſe condemnatum Sabellium, Arium, Neſtorium, Pelagium &c. & pro Hæreticis haberi debere, idq; ex Eccleſiæ deciſione.

109.
*Damnati
ab Eccle-
ſia, babi-
ti pro Hæ-
reticis.*

Quòd ſi ſola Scriptura eſſet Judex,
& Eccleſia ſuam ſententiam non inter-

posuisset; in hodiernam diem dura-
rent illæ Controversiæ, nec constaret
suprà dictos Authores pro hæreticis
esse habendos; nunc cùm ab Ecclesia
damnati sunt, certa & indubitata res
est.

xro.
*Analogia
Judicis
Contro-
versiarum
Civilium,
cum Judi-
dice Con-
troverfia-
rum fidei.*

Sextò, ostenditur ex proportione,
quam habet Judex Controversiarum
Civilium, cum Judice Controvesia-
rum fidei; habent enim multiplicem
proportionem. Nam primò; sicut in
Politicis & Civilibus sæpe oriuntur li-
tes, quæ requirunt Judicem, qui sen-
tentiam ferat inter litigantes; sic et-
iam fit in fide, & Religione. Secundò:
Sicut in Controversiis Civilibus di-
stingvuntur hæc tria: Judex, Lex scri-
pta, & consuetudo: sic etiam in Con-
troverfiis fidei hæc tria: Judex, Scri-
ptura utriusq; Testamenti, & Tradi-
tio. Tertidò: Sicut Princeps, vel Ma-
gistratus secularis fungitur officio Ju-
dicis in decisione Controversiarum Ci-
vilium: Sic Princeps Ecclesiæ, vel Sy-
nodus Ecclesiastica fungitur officio Ju-
dicis in decisione controversiarum fi-
dei. Quartò: sicut Lex scripta, est
quasi norma quædã seu Regula, quam
sequitur Judex Secularis in deciden-
dis controversiis Civilibus; sic etiam;
Scriptura utriusq; Testamenti, est qua-
si nor-

si norma quædam, seu Regula, quam sequitur Judex Ecclesiasticus, in decidendis Controversiis fidei. Quintò: Sicut sola Lex scripta non est sufficiens, & integra norma, seu regula, omnium Controversiarum Civilium; sed Lex scripta, & consuetudo simul: ut si moveatur Controversia, de re, de qua nulla Lex scripta extat, vel quando extat quidem Lex scripta, sed ambigitur de mente, & sensu illius, nec aliunde, quàm ex consuetudine de castare potest: sic etiam Scriptura utriusque Testamenti, non est sufficiens norma, & regula omnium Controversiarum fidei, sed Scriptura, & Traditio simul. Quòd si demum occurrat aliqua Controversia in Civilibus, quæ nec ex Lege scripta, nec ex consuetudine definiri posset; aut si occurreret casus aliquis, qui comprehenditur quidem sub verbis Legis, non tamen sub mente Legislatoris; tunc Judex ex æquitate naturali rem debet componere, ex æquo, & bono debet sententiam pronunciare: Ita in Controversiis fidei, aut religionis, si occurrat Controversia aliqua, quæ neq; ex Scriptura, neq; ex Traditione decidi possit, recurrendum esset ad auxilium Spiritus Sancti, qui tametsi omni casu Ec-

clesiæ suæ adesse solet, in hoc tamen specialiter secundum Christi promissum, Joan. 16. v. 13. doceret eam *omnem veritatem*, quò remediò usi sunt Apostoli in Cõcilio Hierosolymitano, ubi agebatur de Circumcisione, & observatione Legalium, dum sententiam præcisè edixerunt: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis*, Act. 15. v. 28.

Conclusio.

EX his habes L. B. totam Aetholicorum fidem fundatam esse in arena, eos regulâ fidei carere, solam sacram Scripturam non esse fidei regulam adæquatam, & controversiarum judicem, cum ex sola sacra Scriptura ne id quidem credi, & sciri possit, quòd hic, vel ille liber sit sacer, quòd hoc volumen, quod pro sacra tenemus Scriptura, re ipsa sit sacra Scriptura. Similiter ex sacra Scriptura sciri non posse, quis sit legitimus hujus, vel illius loci Scripturæ sensus, quis tanquam obscurus per alium ut clarum explicari debeat, quis censendus sit clarus, quis obscurus, nec ad hoc judicandum esse aptum spiritum privatum ab Aetholicis præensum, neq; à DEO in Ecclesia ad

ſua ad id ordinatum, ſed fictum, ac va-
 nè ab A catholicis arrogatum. Inani-
 ter DD. A catholicos recurrere ad
 Principes, & Magiſtratus ſeculares,
 veletiam ad ſua Concilia in rebus fi-
 dei controverſis. Proinde, dum Aca-
 tholicus quemcunq; Articulum ſuum
 quotcunq; textibus ſacræ Scripturæ
 congeſtis firmare intendit, cùm ex
 principiis ſuis, nec probare poſſit, tex-
 tus illos re ipſa eſſe ſacræ Scripturæ
 textus, nec eorū legitimū ſenſum ſci-
 re, clarum eſſe, eum Articulis ſuis aſ-
 ſenſum dare non poſſe tanquam à DEO
 revelatis, adeoque fide Divina nihil
 credere poſſe. Deinde, quòd in diſ-
 ceptatione de aliquo Articulo fidei,
 ſufficienter A catholicus convincatur
 erroris, quotcunq; pro parte ſua ad-
 ducat ſacræ Scripturæ textus, ſi ei oſ-
 tendatur, textuum illorum ſenſum
 legitimum, & genuinum eſſe alium,
 quàm ab illo accipiatur, accipi eos a-
 lio ſenſu ab Eccleſia, quæ eſt *Columna*
& firmamentum veritatis, 1. Tim. 3. v.
 15. *Quam Spiritus Sanctus docet om-*
niem veritatem, Joh. 16. v. 13. De-
 niq;, quòd Catholici certi, & ſecuri
 de Eccleſiæ infallibilitate, dum ab ea
 accipiunt, hoc, vel illud eſſe à DEO re-
 velatum, & credendum, hunc, & non
 alium

alium esse hujus vel illius textûs Scri-
pturæ sensum; veritatibus, & Articulis
propositis possint assentiri tanquam
à DEO revelatis, adeoque credere fide
Divina salvifica; in qua omnibus, eam
ex DEI dono tenentibus constantiam,
ignorantibus verò, & errantibus cæle-
ste lumen, & ad eam amplectendam
DEI Optimi Maximi gratiam
precor, & exopto, cui sit
HONOR & GLORIA.

Syllabus Caputum.

CAPUT I.

Præmittuntur quadam de Fide.

Pag.
5.

CAPUT II.

*Quæ Regula Fidei prætendatur ab A catholicis ?
quæ servetur à Catholicis ?*

10.

CAPUT III.

*Qui Libri Scripturæ sint Sacri, non potest sciri
precisè ex Scriptura ipsa, sed ex sola Ec-
clesiæ Traditione habetur.*

16.

CAPUT IV.

*In quæstione proposita ineptè recurritur ad spi-
ritum privatam.*

21.

CAPUT V.

*Magis universè ostenditur Scripturam sacram
per se precisè sumptam, ad fidei Dogma-
ta sancienda non esse sufficientem usque-
quaque.*

26.

CA-

CAPUT VI.

*Ineptum, & absurdum est, in sacra Doctrina
Controversiis, non ad publicum Eccle-
siae sensum, sed ad privatam cujusq; fi-
delis persuasionem recurrere.*

20.

CAPUT VII.

Alia rationes contra spiritum privatam.

34.

CAPUT VIII.

*Impugnatur ulterius spiritus privatus ab A-
catholicis praetensus.*

45.

CAPUT IX.

*Instabilis, & inconstans fidei Regula apud
Acatholicos.*

49.

CAPUT X.

*Temere usurpantes analogiae rationem, quam
male Scripturam interpretentur.*

56.

CAPUT XI.

*Omnihus haesibus fuit, & est proprium, non
sensum suum ad sacras Scripturas, sed
Scripturas sacras ad suum accommo-
dare.*

58.

CA-

CAPUT XII.

*Fides specialis Reformatorum, non nititur
sacrâ Scripturâ, ut Regulâ.*

66.

CAPUT XIII.

*De recursu A catholicorum ad Principes, &
Magistratus seculares in rebus fidei con-
troversis.*

69.

CAPUT XIV.

*Synodi A catholicorum ineptæ ad sopiendas
controversias fidei.*

76.

CAPUT XV.

*Summa Doctrinæ A catholicorum de regula
fidei.*

85.

CAPUT XVI.

*Ecclesiæ Catholicæ in fidei causa procedendæ
ratio.*

87.

CAPUT XVII.

De Traditionibus.

91.

CAPUT XVIII.

*An A catholici aliquas Traditiones admit-
tant?*

101.

CA-

CAPUT XIX.

De Ecclesia stabilitate, infallibilitate, & visibilitate.

102.

CAPUT XX.

De Capite Ecclesie.

106.

CAPUT XXI.

Quòd Judex in decidendis controversiis fidei non possit esse sacra Scriptura sola.

125.

FINIS.

